

Poštšina plačana v gotovini

SLOVENSKI JADRAN

DR. JALANUJ BRANKO
VIA VERZI
KOPER

LETO I., ŠTEV. 22

Koper, petek 30. maja 1952

POSAMEZNA ŠTEVILKA 10 DIN

O nekaterih rezultatih razprave o osnutku družbenega plana v naših podjetjih

V gospodarskih podjetjih koprškega okraja je bilo v teh tednih, odkar je bil dan v razpravo osnutek družbenega plana, veliko število sestankov delovnih kolektivov, delavskih svetov, upravnih odborov in sindikalnih organizacij, na katerih so razpravljali o vseh postavkah in proporcijah družbenega plana. V številnih podjetjih so na sestankih delovnih kolektivov izvolili razne komisije iz vrst delavcev in tehničnega kadra, ki so imele nalogo preveriti stroške proizvodnje, organizacijo delovnega procesa, kakovost in asortiment izdelkov ter podobno. Te komisije naj bi izdelale konkretne predloge za razpravo in proučile položaj v podjetjih. Prav tako so imeli v sklopu vseh kolektivnih predavanj o

Oglejmo si rezultate razprave o družbenem planu v nekaterih podjetjih, kjer le-ta ni bila domena ozkega kroga tehničnega kadra, temveč stvar celotnega kolektiva z delavskim svetom in upravnim odborom na čelu. V podjetju »Nardone« v Izoli so znižali proizvodne stroške pri kosu opeke za 3.— dinarje, trdno pa so se odločili proizvodne stroške znižati še bolj, kakor tudi zboljšati organizacijo dela. Tudi v tovarni za koserviranje »De Langlade« v Kopru je pokazal delavski svet že v začetku stremiljenje za čim večjim znižanjem stroškov z boljšo organizacijo dela, z uvedbo akordnega načina dela, kjer koli je mogoče, z racionalizacijo delovnih mest, izkoriščanjem odpadkov in podobnim.

di vso odgovornost pred samim seboj in skupnostjo. Razprava o družbenem planu je nudila dovolj priložnosti, da so delavski sveti skupno s tehničnim kadrom na osnovi proporcij družbenega plana okrajšali vestno in samostojno sestavili plane svojih podjetij, obenem z njimi pa tarifne pravilnike, po katerih se bo vzdrževal ustvarjeni fond plač.

Kjer so delavski sveti, partijske in sindikalne organizacije z vso resnostjo pristopile k razpravi o osnutku družbenega plana, zavedajoč se njegovega pomena in vloge, končni uspehi ne bodo izostali. Takšna podjetja bodo še nadalje korakala po poti napredka v korist svojih kolektivov in našega gospodarstva sploh.

SESTI KONGRES KOMUNISTIČNE PARTIJE JUGOSLAVIJE BO 19. OKTOBRA TEGA LETA

V tork je bil v Beogradu plenum Centralnega komiteja KPJ. Na plenumu so razpravljali o sklicanju šestega kongresa Komunistične partije Jugoslavije. Kakor znano, je bil V. kongres Komunistične partije Jugoslavije pred štirimi leti v Beogradu. VI. kongres KPJ bo 19. oktobra t. l. v Zagrebu, na katerem bo maršal Tito poročal o delu in analizi od V. do VI. kongresa.

IMENOVANJE SVETOVALCA VLADE FLRJ PRI VOJ. UPRAVI JLA V KOPRU IN OBEH SVETO- VALCEV PRI OKRAJNIM LJUD- SKIM ODBORIH V KOPRU IN V BUJAH

Predsednik zvezne vlade FLRJ je v ponedeljek v smislu nedavno objavljenega dogovora med jugoslovansko vlado in komandantom vojaške uprave JLA v jugoslovanski coni STO polkovnikom Stamatovičem o reorganizaciji vojaške uprave JLA imenoval za političnega svetovalca pri Vojaški upravi ing. Pavla Zavarca, bivšega jugoslovanskega poslanika v Haagu.

Vlada LRS je določila za svetovalca okrajnega ljudskega odbora v Kopru Franca Peroviča, dosednjega sekretarja Agitprop-komisije pri CK KPS, vlada LR Hrvatske pa je imenovala za svetovalca okrajnega ljudskega odbora v Bujah Vanjo Vranjicnca, dosednjega predsednika Gospodarskega sveta istrskega okrožnega ljudskega odbora.

Življenju tovariša Tita sekretar OK KPS Milan Zakrjasek, nato pa so sledile recitacije in proste vaje mladincev in mladink. Ob zaključku je godba garnizije JLA iz Postojne zaigrala venček partizanskih pesmi in odlomke iz oper »Madam Butterfly« in »Fra Diavolo«.

Slovesne proslave Titovega rojstnega dne so bile tudi v Tolminu, Idriji, Novi Gorici, Vipavi, Ajdovščini, Ilirski Bistrici in v vseh drugih krajih Slovenskega Primorja.

V nedeljo popoldne je maršal Tito sprejel nosilce štafet, ki so prinesli pozdrave državljanov Jugoslavije ob njegovi 60-letnici. Svečanim sprejemu štafet so prisostvovali najvišji državni in partijski voditelji, predstavniki množičnih in kulturnih organizacij, zastopniki ljudskih republik in JLA ter ogromna množica prebivalstva. Maršal Tito je izrazil svojo hvaležnost nosilcem štafet in jugoslovanskim narodom za čestitke ter izjavil, da sta tudi to pot prišla do polnega razra bratstvo in enotnost jugoslovanskih narodov v zgraditvi socializma in čuvanju svobode in ne odvisnosti naše domovine.

PRED NOVO UREDBO O ZAČAS- NEM UPRAVLJANJU SREDSTEV SOCIALNEGA ZAVAROVANJA

Zvezni svet za zakonodajo in zgraditev ljudske oblasti je sprejel načrt uredbe o organizaciji službe in o začasnem upravljanju sredstev socialnega zavarovanja. Osnovna značilnost te uredbe je, da se zavarovanec omogoči samostojno upravljanje socialnega zavarovanja v skladu z našo socialistično zakonodajo in z načeli naše socialistične demokracije.

Nekaj o občinskem ljudskem odboru Koper - okolica

Ze pred dobrim mesecem je bil ustanovljen občinski ljudski odbor Koper-okolica, ki zajema področje 5 bivših krajevnih ljudskih odborov: Semedela, Kampel-Salari, Bertokih in Čežari in Ankanan. Novi občinski ljudski odbor šteje okrog 6000 prebivalcev, ki jih v celoti zastopa 21 odbornikov, izvoljenih na plenumu vseh krajevnih ljudskih odborov. Prejšnji četrtlet je občinski ljudski odbor izvolil tri komisije: stanovanjsko, kmetijsko in davčno, tako da lahko trdimo, da ne obstoja samo na papirju, temveč da je tudi že prišel z delom.

Obiskali smo tovariša Vatrovca, predsednika občinskega ljudskega odbora Koper-okolica in ga zaprosili, naj pove nekaj o delu in življenju novega občinskega ljudskega odbora. Tovariš Vatrovec nam je rade volje postregel z odgovorom:

»Kakor znano, obstoja občinski ljudski odbor Koper-okolica že en mesec, toda delovati je začel šele pred kratkim. Zato vam o rezultatih in uspehih dosedanjega dela ne bi vedel kaj prida povedati. Cez kakšen mesec pa se bomo že lahko postavili s tem ali onim uspehom.«

Na vprašanje, kaj nam lahko pove splošnega o novem občinskem ljudskem odboru, smo dobili naslednji odgovor:

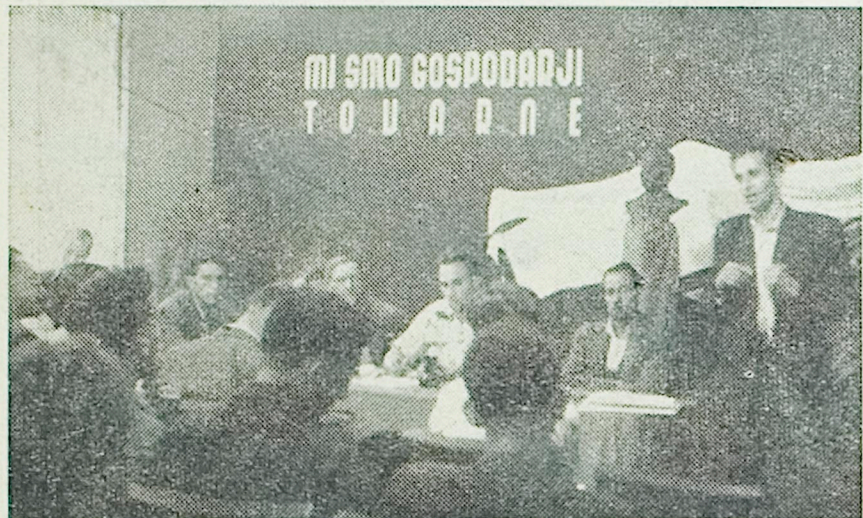
»Na področju našega občinskega

ljudskega odbora je 6 kmetijskih nabavno-prodajnih zadrug in štiri kmečke delovne zadruge v Ankananu, Kampel-Salari, Bertokih in Čežarih-Pobegih. O dveh lahko trdimo, da imata dobro gospodarsko osnovo, da sta gospodarsko dobro napredovali in da imata vse možnosti za nadaljnji razvoj. To sta kmečki delovni zadruzi Bertoki in Čežari-Pobegi. Ostali dve zadruzi za njima zaostajata in njuni člani bodo morali vložiti mnogo truda če se bodo hoteli meriti z zadrugami v Bertokih in Čežarih-Pobegih.«

»Kaj pa druga podjetja, tovariš predsednik?«

»Tudi teh je nekaj na našem področju, čeprav niso pod upravo občinskega ljudskega odbora. Tukaj je avtopodjetje »Adria«, »Vino«, »Bora« z žago, mlin Bivio-Ričana, dalje je v območju našega občinskega ljudskega odbora tudi kopališče v Ankananu; ne smemo pa pozabiti še bolnico v Ankananu.«

Tovariš Vatrovec je nato dejal, da zaenkrat ne bi mogel kaj več povedati, razen tega, da je ljudstvo z odobravanjem sprejelo ustanovitev občinskega ljudskega odbora Koper-okolica, ker ve, da se na ta način znižali administrativni stroški zaradi manjšega števila osebja. (Konec na 3. strani)

Delavski svet ene izmed naših tovarn razpravlja o novem načinu gospodarjenja v podjetju.

družbenem planu, o osnovnih značilnostih novega načina gospodarjenja, v katerem delovni kolektivi ves neposredno upravljajo svoja podjetja in razpolagajo z večjim delom viška dela. Na vseh teh sestankih je prišla do izraza zavest delavcev — neposrednih proizvajalcev — o njihovem položaju v novem načinu gospodarjenja v podjetjih. Kolektivi se zavedajo, da je rentabilnost podjetja in v zvezi s tem njihov zaslužek ter standard odvisen od njihovega dela in priznavnosti, organizacije proizvodnje in prodaje izdelkov.

Nekatera podjetja v koprskem okraju pa so po objavi osnutka družbenega plana za l. 1952 čakala, da bo prišel kdo od oblasti v podjetje in razčistil položaj, kar je posledica starega načina dela in odnosa delovnih kolektivov do podjetja, kakor tudi tega, ker razni strokovnjaki iz oblastnega aparata niso znali na preprost način razložiti kolektivom pomen in namen družbenega plana. Ponekod se je razprava o družbenem planu omejila v glavnem na razpravljanje med direktorjem, tehničnim kadrom in knjigovodstvom, ki so ostali zvesti staremu načinu dela brez zaupanja v ustvarjalne sile delovnega kolektiva. Zaradi tega so nekatera podjetja — oziroma tehnični kader — brez nadaljnje sprejela postavljene proporce v planu in brez temeljite razprave analize in preverjanja zavzela svoja stališča do plana. Pri podjetjih te vrste »ni rezerva«, je »vse v najlepšem redu«, ni nobene borbe za znižanje proizvodnih stroškov, za odkrivanje materialnih in drugih rezerv ter zvišanje stopnje akumulacije, čeprav je to v prvi vrsti in interesu podjetja samega. Taki primeri so bili med drugimi v piranskih ladjedelnicah, v tovarni mila Selveti, plinarni in tudi drugod.

V podjetjih, kjer je razprava o družbenem planu krepko prišla v roke delavski svet, kjer so delovale delavske komisije, kjer so zainteresirali delovni kolektiv, so tudi vidni rezultati pri znižanju proizvodnih stroškov, pri povečanju akumulacije in dobičku podjetja (n. pr. tovarna »Stila« v Kopru; »Nardone« v Izoli, piranske solarne in druga).

Glede teh vprašanj pa niso bile v vseh podjetjih dovolj aktivne, partijske in sindikalne organizacije, čeprav so ta vprašanja v podjetjih in zato tudi v njihovem delu nedvomno med najvažnejšimi.

V piranskih solarnah je delavski svet podvel potrebne ukrepe za zmanjšanje neopravičenih izostankov od dela, za boljšo organizacijo dela, za boljšo kakovost proizvodnje in pravilnejšo razdelitev zaslužka. To pomeni, da so delovni kolektivi pravilno razumeli razpravo o družbenem planu ter da skozi njo podvezajo ukrepe za znižanje proizvodnih stroškov, za boljši asortiment in kakovost proizvodov, za boljšo organizacijo proizvodnje ter za čim večjo štednjo in rentabilnejše poslovanje.

Delovni kolektivi imajo danes popolno svobodo in samostojnost pri upravljanju podjetij, obenem pa tu-

Slovesne proslave 60-letnice tov. Tita

Po vseh krajih naše domovine so bile številne proslave rojstnega dne tovariša Tita. V soboto in v nedeljo so vsi naši časopisi objavili obširne članke o življenju in delu voditelja jugoslovanskih narodov v borbi za osvoboditev in za zgraditvo socializma, voditelja ljudske vstaje, vojskovodje in državnika.

V soboto je maršal Tito sprejel številne delegacije, med njimi tudi delegacijo ministrstva notranjih zadev vseh republik pod vodstvom podpredsednika zvezne vlade Aleksandra Rankovića, delegacijo predstavnikov republiških vlad, v imenu katerih je maršala Tita pozdravil predsednik vlade LR Slovenije Miha Marinko in delegacijo CK KF Jugoslavije, ki mu je izročila spomenico Centralnega komiteja v umetniško izdelani srebrni šatulji.

Maršal Tito je prejel tudi na stotine pozdravnih brzojav in pism od množičnih organizacij, delovnih kolektivov, tovarn, podjetij in ustanov, kulturnih institucij in posameznikov. Pozdravno pismo je poslal tudi Osvobodilna fronta za Tržaško ozemlje.

V koprskem in bujskem okraju so proslavili rojstni dan tovariša Tita v soboto zvečer s številnimi akademijami ter fizikalnimi in pevskimi nastopi. Razne organizacije so poslane maršalu Titu brzojavne čestitke, v katerih mu želijo mnogo uspehov pri odgovornem delu, hkrati pa mu izražajo hvaležnost za odločen nastop v obrambo interesov prebivalstva Svobodnega tržaškega ozemlja.

V Postojni se je udeležilo proslave v počastitev rojstva maršala Tita nad 800 ljudi. Po odigranju državne himne je govoril o delu in

TEDEN DNI DOMA

Izdelan je prednacrt ustavnega zakona v zveznih, republiških in avtonomnih organih oblasti. Po tem prednacrtu naj bi bila Ljudska skupščina sestavljena iz Zveznega sveta in Sveta proizvajalcev, volili pa bi jo za 4 leta. Najvišji organ Ljudske skupščine je Prezidijski svet, ki ima od 30 do 45 članov. Predsednika republike volijo po prednacrtu iz vrst poslancev, ki so izvoljeni za člane Prezidijskega sveta. Prednacrt določa, da bo predsednik republike hkrati tudi predsednik Prezidijskega sveta in vrhovni poveljnik oboroženih sil.

V Zagrebu je bil včeraj zaključen teden dni trajajoči »Spomladanski vzorčni sejma«, na katerem je razstavljalo nad 650 industrijskih podjetij iz vse države izdelke za široko potrošnjo. Na sejmu je bilo sklenjenih večje število pogodb za dobavo blaga.

Grški poslanci bodo obiskali Jugoslavijo na povabilo predsednika jugoslovanske Ljudske skupščine. Parlamentarna skupina 12 do 15 grških poslancev, ki jih bo verjetno vodil finančni minister Evelipis, bo prispela v Beograd meseca julija. Po vseh izglelih bodo jugoslovanski poslanci vrnil obisk grškim poslasticem meseca avgusta.

Zvezna vlada je predpisala splošno navodilo o šolanju v splošnih izobraževalnih šolah. V tem navodilu so povzeta glavna načela, ki veljajo za obvezno šolanje otrok od 7. do 15. leta, kakor tudi za šolanje na gimnazijah. Natančnejše predpise o tem bodo izdale republike.

Prejšnji teden je pribežalo v Jugoslavijo več romunskih vojakov. Romunski vojniki pravijo, da so pobegnili zaradi izredno ostrih disciplinskih ukrepov v obmejnih enotah. Na njihov pobeg so vplivala tudi pisma domačih, ki so se pritoževali zaradi nevarnega življenja v Romuniji.

V Sloveniji — je slana, ki jo je povzročil mrzel val sredi preteklega tedna, prizadela obilo škode vrtninam, sadnemu drevju, pa tudi koruzi in krompirju. Na Kočevskem je požgala ves fižol, ki je bil v rasti, tako da ga bodo morali kmetje ponovno saditi. Enaka usoda je zadela na Kočevskem tudi koruzo, krompirja pa je slana uničila eno tretjino. Kakor poročajo, v Vojvodini — žitnici Jugoslavije — mraz ni povzročil večje škode.

Pred dnevi je pričela veljati odredba vlade FLRJ o popustih v gostinstvu med letnim dopustom. Kakor znano, znaša ta popust v turistični sezoni 40 odstotkov, izven se-

zone pa 60 odstotkov. Osebe, ki so si z odredbo pridobile pravico do popusta, bodo izrabile popust s potrdilom, da so na letnem dopustu. To potrdilo izdajo delavcem in uslužbencem sindikalne podružnice, overovi pa ga vodi podjetja, ustanove ali urada. Vsakemu koristniku se izda toliko potrdil, v kolikor obrat ali okrevalec želi prebiti letni dopust.

V Slivnici pri Mariboru so zgradili novo letališče, ki bo povezovalo Maribor z ostalimi našimi središči. Dosedanje letališče v Mariboru ni bilo primerno za promet z motornimi letali in tudi ni imelo pogojev za povečanje. Letališče v Slivnici so zgradili člani mariborskega aerokluba »Žarko Majcen« s prostovoljnimi delom. Novo letališče bo velikega pomena za gospodarske koristi Maribora in države. Jugoslovanski aerotransport bo našel tam idealno bazo. Računajo, da bo s prvim junijem promet na letališču že oživel.

Na rojstni dan maršala Tita so izročili prometu novo železniško progo Skoplje-Tetovo-Gostivar dolžini nad 65 km. Nova proga bo nadomestila »miniaturno« železnico Skoplje-Gostivar-Ohrid, ki ima samo 60 cm širine. Nova železniška proga je velikega pomena za industrializacijo gornje Vardarske doline, kjer nastajajo poleg razvitega kmetijstva tudi prva velika industrijska podjetja.

Tudi Dalmacija je primerna za pridelovanje bombaža. Z letošnjo setvijo so povsod zadovoljni. Posebno dobro kaže bombaž v Zadru, Sinju in Benkovcu. Odkupna podjetja bodo letos plačevala surovi bombaž po 120 din za kg. Pridelovanje bombaža je za naše gospodarstvo velikega pomena, saj pomeni vsak kilogram doma pridelanega bombaža znaten prihranek na devizah.

Vsi poizkusi na vinodolski hidrocentrali so dali doslej ugodne rezultate. Po mnenju strokovnjakov in graditeljev tega giganta bo začela hidroelektrarna obratovati 1. junija. Samo letos bo dal Vinodol nad 10 milijonov kilovatnih ur električne energije.

Prihodnji mesec bo ladjedelnica »Vicko Krstulović« v Splitu predala naši trgovski mornarici dva nova plovna objekta — moderni prekoceanski parnik »Vojvodina« in našo največjo potniško ladjo »Partizanka«, ki bo obenem najmodernejša in najhitrejša ladja v našem pomorskem prometu s brzino 18 morskih milj na uro. Imela bo 100 postelj za potnike, kavarno, restavracijo, zabavišče in ves drugi komfort.

Velika zmaga sil, ki so proti priključitvi Trsta Italiji

Nedeljske volitve v občinah britansko-ameriškega področja Tržaškega ozemlja so dokazale, da je večina tržaškega prebivalstva proti priključitvi Trsta k Italiji. To nam dokazujejo rezultati nedeljskih upravnih volitev v tržaški občini, v občini Devin-Nabrežina, Zgonik, Repentabor,

Dolina in Milje.

V ilustracijo, kako so se utrdile politične sile, ki zahtevajo neodvisnost Trsta in ki se odločno borijo proti zahtevam italijanskega imperializma, objavljamo rezultate nedeljskih volitev in rezultate volitev leta 1949 v Trstu:

	glasovi:	razlika glasov
Krščanska demokracija	59.130	65.627 — 6.497
Kominformistična partija	30.976	35.548 — 4.572
Fronta za neodvisnost	22.416	11.476 + 10.940
Italijansko socialistično gibanje	20.567	10.171 + 10.396
Soc. stranka Julijske Krajine	10.412	10.747 — 335
Italijanska republikanska stranka	8.401	9.081 — 680
Italijanska liberalna stranka	5.767	3.094 + 2.673
Slovensko-italijanska ljudska fronta	4.914	3.957 + 957
Tržaški blok	4.491	4.860 — 369
Slovenska narodna lista	3.559	3.017 + 542
Nacionalna monarhistična stranka	2.910	—
Italijanska socialistična stranka	2.608	—
Monarhistično-kvalunkvistična fronta	1.582	—
Autonomno gibanje	1.209	2.298 — 1.089

Kakor vidimo iz gornje razpredelnice, so največje nazadovale italijanske iredentistične stranke, kominformisti in Autonomno gibanje.

V podeželskih občinah vključno z Miljami, predstavljajo italijanske iredentistične sile le neznatno manjšino, kar nam dokazujejo doseženi rezultati. Priporočiti moramo, da je treba glasovati, ki jih je prejela kominformistična lista, pristevati k protianekstionističnim, glasovam, ker so tržaški delavci in tiste množice, ki še

vedno sledijo kominformističnemu vodstvu, proti priključitvi Trsta k Italiji, kar nam dokazuje tudi dejstvo, da je bilo kominformistično vodstvo za časa volilne kampanje prisiljeno, da je začelo uporabljati gesla o neodvisnosti Trsta itd., če je hotelo obdržati vsaj večji del svojih bivših volilcev.

V slovenskih podeželskih občinah in v Miljah so bili doseženi naslednji volilni rezultati:

DEVIN - NABREŽINA		
Ime politične stranke:	Glasov	Sedežev
Lista slovenske skupnosti	1233	16
Kominformistična stranka	850	2
Unione Democratici Italiani	620	2
Tržaški blok	162	—
Skupaj	2865	20
ZGONIK		
Lista slovenske skupnosti	383	12
Kominformistična stranka	369	3
Skupaj	752	15
REPENTABOR		
Lista slovenske skupnosti	155	12
Kominformistična stranka	77	2
Neodvisna gospodarska lista	45	1
Skupaj	286	15
DOLINA		
Lista slovenske skupnosti	1226	4
Kominformistična stranka	1348	16
Neodvisna gospodarska lista	150	—
Skupaj	2724	20
MILJE		
Kominformistična stranka	4659	20
Krščanska demokracija	1705	5
Socialistična stranka Jul. Krajine	768	2
Ljudska zveza za neodvisnost	302	2
Italijanska republikanska stranka	387	1
Skupaj	7821	30

Iz vseh objavljenih rezultatov je razvidno, da je glasovalo na celotnem britansko-ameriškem področju Tržaškega ozemlja 79.812 volilcev proti Italiji; 109.853 pa za Italijo, ali 42 odstotkov za svobodni Trst, 58 odstotkov pa za priključitev Trsta k Italiji.

Ugotovitev, da je število volilcev, ki so dali svoj glas strankam, ki so za priključitev Trsta k Italiji, višje od glasov proti Italiji, ne odgovarja resničnemu stanju tržaških političnih sil.

Ves volilni aparat, od anagrafskega urada do predsednje volilne komisije in celo predsednikov volišč, je bil v rokah italijanskih iredentistov. V vseh povojnih letih so iredentisti delali, kar so hoteli in so na ana-

grafskega uradu ponaredili na deset tisoč imen, da so dali možnost italijanskim iredentističnim strankam, da je volilo na zadnjih volitvah v Trstu najmanj 70 volilcev, ki nimajo v Trstu volilne pravice. Samo v zadnjih treh letih so protizakonito upisali v tržaški volilni imenik 10.675 novih volilcev, ki so seveda glasovali za italijanske nacionaliste. K temu je še dodati vse tiste tisoče in tisoče volilcev, ki so v nedeljo volili v Trstu, kljub temu, da so že volili v italijanski republik.

Toda vse sleparije, ki so bile dovoljene že pred volitvami italijanskim iredentistom, niso dale zagotovila rimskemu imperializmu, da bodo njegove stranke v Trstu na teh volitvah zmagale. Zato so tudi vsilili

Trstu sleparski volilni zakon o vezanih listah in večinskem sistemu. Zato so sklicali londonsko konferenco, ki naj bi izvajala nad Tržačani pritisk, zato so tik pred volitvami grozili uslužbencem ZVU, da jih bodo vrgli iz službe, če ne bodo glasovali za eno od iredentističnih strank. Vse to pa jim še ni bilo dovolj. Na dan volitev so na voliščih izvajali najrazličnejše diskriminacije proti Slovincem ali Italijanom, ki delajo v jugoslovanski coni Tržaškega ozemlja in imajo volilno pravico v Trstu. Italijani, ki so prišli iz Italije, so lahko glasovali z vsakršnim dokumentom, ki so ga izdale italijanske oblasti. Tem volilcem, ki so prišli v Trst s posebnimi vlaki in avtobusi, niso delali nobenih sitnosti, ako njihovo ime ali priimek na osebnem dokumentu ni odgovarjal tistemu, napisanemu na volilnem potrdilu. Nekateri predsedniki volišč so celo dovolili, da so nekateri volilci iz Južne Italije glasovali brez vsakega osebnega dokumenta. Zadostovalo je, da je eden od članov volilne komisije dejal, da ga pozna. Takih primerov je bilo na stotine in stotine.

25. MAJA V ITALIJI

— Kaj pa zopet zahtevajo?
— Ali ne slišite mister, cono B, Istro Dalmacijo ...

Na volišče št. 1. je prišel nek volilec z dvema potrdiloma. Eno je bilo njegovo, eno pa od njegovega mrtvega brata. Predsednik volišča je dovolil, da je volilec glasoval tudi za mrtvega.

Po drugi strani pa so predsedniki volišč bili zelo »matančnici«, ko je šlo za slovenski priimek. Zavračali so volilna potrdila, ki so imela napisano na koncu priimka c namesto ch, kot je bilo napisano na osebni izkaznici. Mnogim volilcem, ki so imeli osebne izkaznice iz cone B, ker so trenutno tam zaposleni, imajo pa stalno bivališče v tržaški občini, predsedniki volišč niso dovolili glasovati. Kominformistični župan v Zgoniku je črtal iz seznama stalnih prebivalcev vse občane, ki so šli na sezonsko delo v Jugoslavijo ali pa v cono B.

Druge diskriminacije so izvajali predsedniki posameznih volilnih komisij pri šteju glasov. Za vsako najmanjšo nepravilnost na glasovnici Ljudske fronte ali drugih neodvisnih list so glasovnice uničili. Glasovnice iredentističnih strank pa so bile dobre, tudi če so bile popackane, ali celo, če so imele prečrtan znak ene stranke, napisano pa ime preferenčnega glasa druge stranke.

SVET SE DANES OBCUDUJE TAKSNO TAKTIKO

Nek višji italijanski oficir, ki je med drugo svetovno vojno poveljeval eni izmed okupacijskih enot v Jugoslaviji, je takole opravičeval poraz fašistične soldateske: »Bili smo preobremenjeni s težkim orožjem in zato se nismo mogli tako hitro premikati, kakor partizani, ki so bili goloroki in celo brez uniform. Zaradi tega smo se morali posluževati posebne taktike: če so nas napadali, smo se na videz umikali in jim puščali čim večje količine orožja, da bi jim onemogočili hitro premikanje. Do 1943 smo popolnoma uresničili svojo taktiko in jim naložili skoraj vse svoje orožje. Se danes lahko čestitamo samim sebi k tej tako neustrašeni in genialni taktiki.«

ITALIJANSKA VLADA ISČE RAZLOGE ZA ZAOSTRITEV ODNOSOV Z JUGOSLAVIJO

Italijanska vlada je v soboto uradno zahtevala odpoklic jugoslovanskega vojaškega atašeeja polk. Kodriča iz Rima, baje zaradi žalitve italijanske vojske na kongresu rezervnih oficirjev v Beogradu. V merodajnih krogih v Beogradu so mnenja, da je bil nedavno s pomočjo italijanskega diriganega tiska z uradne italijanske strani izvršen umazan napad na osebo polk. Kodriča z namenom, da bi tudi ta napad služil italijanski vladi kot razlog za njegov odpoklic in z namenom, da se zaostrijo medsebojni odnosi.

ODPOKLIC ITALIJANSKEGA VOJ. ATAŠEJA IZ BEOGRADA

Z utemeljitvijo, da je izpolnil svojo mislijo, je italijanska vlada odpoklicala svojega vojnega atašeeja v Beogradu, polk. Giuseppea Massaiolia. Kakor je znano, je beograjsko časopisje pred kratkim objavilo podatke, da je bil Massaioli med špansko državljansko vojno v italijanskem ekspedicijskem korpusu na strani Franco, nato pa je kot častnik Mussolinijeve armade sodeloval v fašističnem pohodu in okupaciji Albanije in Grčije. Končno je bil Massaioli kot načelnik štaba neke italijanske divizije v sestavi ekspedicijskega korpusa generala Messe na vzhodnem bojišču.

TEDEN DNI PO SVETU

V nedeljo so bile upravne volitve tudi v južni in severni Italiji, ki so pokazale znaten napredek desnice. Tako so združeni fašisti in monarhisti zmagali v Neaplju, Bariju in drugih južno-italijanskih mestih. Demokristjani so v Rimu s težavo odnesli zmago pred kominformisti in desničarskim blokom. V splošnem so bile povezave list zelo pestre. V 47 občinah so na skupnih listah nastopili celo kominformisti in neofašisti ali monarhisti.

Pred tremi dnevi so podpisali v Parizu pogodbo o evropski obrambi skupnosti. Podpisali so tudi protokole o vzajemni pomoči držav organizacije atlantskega pakta in članic evropske obrambne skupnosti ter dogovor o vzajemni varnosti med temi državami v Anglijo. Iz Pariza poročajo, da bo štela evropska vojska milijon in 250.000 mož.

Vlada Vzhodne Nemčije je ob demarkacijski črti določila 5 km široko področje, na katero je prepovedan vstop vsakomur, ki nima posebnega dovoljenja. Oa nedelje naprej pa bo moral vsakdo, ki prebiva na ozemlju Vzhodne Nemčije, imeti za bivanje in kroženje po tem ozemlju posebno dovoljenje, ki ga bodo izdale oblasti. Oberem so vzhodnonemške oblasti prekinile telefonsko zvezo med vzhodnim in zahodnim Berlinom ter 18 telefonskih linij med Berlinom in zahodno-nemško republiko.

V Pan Mun Jomu so imeli v torek zopet 45 minut trajajočo sejo mirovni delegacij obeh strank, vendar ni bil glede zamenjave ujetnikov dosežen noben sporazum. Delavnost severnokorejskih izvidnic na bojišču postaja vse bolj aktivna, medtem ko so bile zavežnje čete na področju Seula opozorjene na morebitni napad nasprotnika.

V torek je prišel v Pariz novi vrhovni poveljnik atlantskih sil general Matthew Ridgway. Pariška policija je ob njegovem prihodu podzela potrebne varnostne ukrepe, vendar se je na poti z letališča skozi Pariz pripetil majhen incident. Komunistični župan nekega pariškega predmestja je ob mimohodu generalovega spremstva hotel skočiti na cesto in protestirati proti prihodu generala Ridgwaya, vendar ga je policija v zadnjem trenutku zadržala.

Ameriški izvoz žitaric se je v zadnjih desetih mesecih povečal za dva milijona ton v primeri z istim obdobjem lanskega leta, ko je znašal 14,831.000 ton. Na evropske dežele odpade 52% celotnega ameriškega žitnega izvoza, 31% pa na Indijo in Japonsko.

ZAHODNE VELESILE SO PODPISALE POGODBENE DOGOVORE Z NEMČIJO

V ponedeljek so ministri treh zahodnih držav in zapadno-nemški kancler Adenauer podpisali pogodbene dogovore, ki predstavljajo vrsto podrobnih sporazumov o novih odnosih med Zahodno Nemčijo in Veliko Britanijo, Francijo in Združenimi državami. Sporazumi, ki so imeli opravka s setavljanjem sporazumov, so izrazili mnenje, da ustvarjajo ti sporazumi položaj, kakršnega se ni bilo in za katerega so značilne predvsem tri stvari. Kot prvo značilnost omenjajo, da, dokler ne pride do sporazuma s Sovjetsko zvezo o svobodni Nemčiji, ni mogoče doseči združitve Nemčije in tudi ne rešiti problemov, ki se tičejo Nemčije kot celote. Zaradi tega so sicer zahodne sile dovolile nemški zvezni republiki popolno svobodo glede njenih zunanjih in notranjih zadev, ohranile pa so si oblast, da se lahko pogajajo o nemški združitvi in pravice, ki jih imajo v Berlinu.

Druga značilnost naj bi bila v tem, da je nastal nenavaden položaj, ki je posledica nujnosti, da mora ostati veliko število čet v Nemčiji iz obrambnih namenov. Navzočnosti čet treh zahodnih sil je namreč po mnenju teh strokovnjakov življenjskega pomena za obrambo Nemčije. Tretjo

značilnost predstavlja dejstvo, da sedaj ni mogoče skleniti splošne mirovne pogodbe z Nemčijo kot celoto. Za to opozarjajo strokovnjaki na to, da je bilo ustvarjeno s pogodbenim dogovorom novo stanje, za katerega ne najdemo primere v zgodovini, ko so namreč odstranili povojno zasedbeno nadzorstvo pred zaključkom dokončne mirovne pogodbe.

Po novem dogovoru med tremi zahodnimi velesilami in nemško zvezno republiko preneha veljati zasedbeni statut in zavezniška visoka komisija bo ukinjena. Odslej naprej bodo občevali tri zahodne velesile z nemško zvezno republiko po veleposlanikih. Tuje oborožene sile, ki bodo nameščene na ozemlju nemške zvezne republike, ne bodo veljale kot zasedbene sile, ampak bo njihov namen samo ta, da zagotovijo obrambo Nemčije. Dalje jamčijo določila dogovora nemski zvezni republiki kar največjo svobodo v njenih notranjih in zunanjih zadevah in določajo pravice, ki so si jih ohranile zahodne sile, hkrati pa tudi cilje skupne politike. Finančni sporazum ureja finančne zadeve med podpisnicami pogodbenih dogovorov in obveznosti Nemčije do evropske obrambne skupnosti

NA DAN VOLITEV V TRSTU

— Ne lažem, če trdim, da v Italiji ni fašistov.
— Seveda ne, ker so danes vsi v Trstu.

Nove odredbe Vojaške uprave JLA

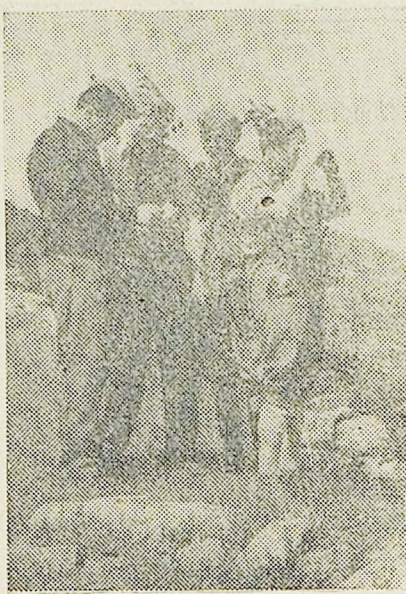
Uradni list Vojaške uprave prinaša nekoliko odredb, ki jih je izdal komandant Vojaške uprave JLA polkovnik Stamatović.

Odredbo o upravnih sporih so izdali za utrjevanje zakonitosti v delu javnih organov in širše zaščite pravic prebivalcev jugoslovanske cone STO. Predpisi te odredbe predvidevajo, da ima vsak državljani ali pravna oseba v coni pravico vložiti tožbo pri Višjem ljudskem sodišču za razveljavljanje upravnega akta, če smatra, da so kršili njegove pravice ali pravni interes z zakonsko podlago. Višje ljudsko sodišče bo razveljavilo vsak pravomočen upravni akt javnih organov za katerega bo ugotovilo, da ne temelji na zakonskih predpisih. Odločbe Višjega ljudskega sodišča so obvezne za vse javne organe v coni. Odredba podrobno določa pravico za vložitev upravnega spora in postopek v upravnem sporu.

Posebna odredba o stalnih prebivalcih jugoslovanske cone STO predpisuje vodenje evidence stalnega prebivalstva cone. Kot stalni prebivalci cone se smatrajo in kot takšni se lahko vpíšejo v imenik prebivalci, ki so 10. IV. 1940 imeli stalno bivališče na področju STO in ki stalno stanujejo na področju jugoslovanske cone STO, kakor tudi

tisti, ki so bili stalni prebivalci z bivališčem na sedanjem področju STO 3. XI. 1918 in njihovi otroci, pa so se pozneje odselili, a sedaj stalno prebivajo na področju jugoslovanske cone STO. V imenik se lahko prav tako vpíšejo tudi osebe katerih bivanje na področju cone je v javnem interesu, a posebno v interesu razvoja znanosti, umetnosti in narodne kulture vseh treh nacionalnosti, kakor tudi razvoja zdravstva in gospodarstva cone; dalje se lahko vpíšejo osebe, ki z dovoljenjem pristojnega organa stalno bivajo več kot eno leto na tem področju. Pravico vpisa imajo tudi žene, oziroma vdove vseh zgoraj omenjenih oseb, če žive ali so živele v skupnem gospodinjstvu z možmi in njihovimi potomci. Stalni prebivalci cone dobijo osebne izkaznice stalnega prebivalca jugoslovanske cone STO. Zamenjava sedanjih osebnih izkaznic za nove se bo izvršila v roku treh mesecev od dneva veljavnosti te odredbe.

Ostale tri odredbe vsebujejo predpise, s katerimi se prenesejo pristojnosti s področja gospodarstva z ukinitvijo IOLO na okrajna ljudska odbora Koper in Buje. Okrajna ljudska odbora lahko samostojno sprejemata družbeni plan in proračun v skladu z osnovnimi gospodarskimi predpisi.

Posvet pred »napadoma«

Protituberkulozni teden

Od 1. do 8. junija bo v koprskem in bujskem okraju protituberkulozni teden, v katerem bodo seznanili prebivalstvo z vzroki, povzročitelji in načini zdravljenja te zdravstvene bolezni. Naše ljudi je treba seznaniti, da so vsi pregledi v protituberkuloznih dispanzerjih brezplačni, prav tako pa je brezplačno tudi zdravljenje aktivne tuberkuloze v sanatorijih. V tem tednu je dolžnost nas vseh da se zanimamo, kako živijo ješični bolniki doma kakšna so njihova stanovanja, ekonomsko stanje, kako žive člani člani družine, predvsem otroci itd. Izvesti moramo tudi široko propagandno akcijo proti pljuvanju po tleh in prikazati to navado kot zdravju škodljivo in nevredno kulturnega človeka.

V tem tednu bo v mali dvorani koprskega gledališča odprta protituberkulozna razstava, prav tako pa bodo tam predvajali tudi zdravstvene filme. Manjši razstavi bosta tudi v Piranu in Bujah. Po delovnih kolektivih, šolah in v vaseh bodo organizirali predavanja, obiske bolnikov in zbiranje raznih sredstev.

VANGANEL

Elektrifikacija vasi postaja vedno bolj pereča. Vaščani so pripravljani vsa pomožna dela opraviti s prostovoljnimi delom, potrebno je le, da jim odgovorni forumi nudijo pomoč pri namestitvi transformatorja. Upoštevati je namreč treba, da bodo letos zadružni dom dokončno uredili in bi bilo kulturno-prosvetno delo brez električne luči zelo oteženo (gledališke in kinopredstave, razne prireditve itd).

IZ IDRIJE

Številne kulturne prireditve v Idriji

Zaradi popravila v sindikalni dvorani je prosvetno delo v Idriji precej zaostalo, zato pa se je sredi meseca nakopičilo toliko prireditev, da jih je bilo prav težko razvrstiti in je tudi obisk precej trpel. Dramatska skupina SKUD je najprej uprizorila Finžgarjevega »Divjega lovca«. Vsi igralci so se potrudili, vendar smo imeli vtis, da nekdanjega nivoja še niso dosegli. Mnenja smo tudi, da bi se na idrijski oder spravilo lahko kako boljše delo, kakor je ta nekoliko zastarela igra.

V okviru tekmovanja za mladinski festival v Tolminu so nam gimnazijci zaigrali Linhartovo »Zupanova Micko«. Čeprav je bilo podajanje precej začetniško, smo bili tega nastopa posebno veseli, ker vidimo v njem začetek udeleževanja naše gimnazijske mladine tudi na odru in s tem obnove tradicij bivše realke. V petek je polno dvorano silno navdušil pevski zbor Jugoslovanske armade, ki je nastopil polnoštevno in dosegel največji uspeh.

Ker je Idrija industrijski kraj, se je dosedanja oblika SKUDa pokazala kot neprimerna, zato so ga reorganizirali v delavsko prosvetno društvo »Svoboda«. Za predsednika so izvolili tova Gregorčiča, za tajnika pa tova Anko Musarjevo.

Tolovadni nastop Partizana

Tolovadno društvo »Partizani« v Idriji je izvedlo svoj redni letni nastop, ki je letos zajel v glavnem

okrog 400 mladine iz vseh idrijskih šol. Kot gostje so nastopili tudi učenci Elektro gospodarske šole v Cerknem, ki so zopet pokazali, da izvenšolsko delovanje pri njih napreduje z ogromnimi koraki in da so že sedaj postali z Idrijčani popolnoma enakopravni v vseh panogah, glede reda in discipline pa jih celo prekašajo.

V lahki atletiki so še prevladovali idrijski tekmovalci in dosegli nekaj prav lepih uspehov, vendar so se jim Cerkljani zelo približali. Ze naslednje dopoldne pa so Cerkljani dosegli prvi vidni uspeh, ko so po trdi borbi z 3 : 2 premagali idrijskega Minerja in se plasirali za tekovanje v odbojki v Tolminu.

Popoldanski nastop gledalcev ni zadovoljil. Naj kar takoj ugotovimo da smo v Idriji večših gledali mnogo boljše nastope. Vaje niso bile dovolj izpolnjene, saj so jih nekateri učenci komaj obvladali. V organizaciji sami so se pokazale mnoge hibe, ki bi se bile dale odstraniti. Na orodju je treba pokazati samo najboljše in ne dolgih vrst, ki gledalce dolgočasijo.

Skoraj bi lahko rekli, da je bila najlepša točka spreved, ki nam je pokazal ogromno vrsto lepe in nabudne mladine, ki bi že prihodnje leto pod spretnim vodstvom pokazala mnogo več, kakor je pokazala na tem nastopu. Najlepša točka, parter, je sploh odpadla. Idrijski nogometaši, so le s težavo premagali borbeno cerkljansko moštvo z 2 : 1 v zanimivi in živahni tekmi.

S. L.

Od Triglava

IZ SLOVENSKE PIRE

Partizanski marš ob Titovem rojstnem dnevu

Se pred sončnim vzhodom so v nedeljo prebudili Koprčane iz sna zvoki partizanskih koračnic. Kmalu nato so kljub rani uri oživele ulice. Člani Zveze borcev in ostali udeleženci partizanskega marša v počastitev 60-letnice maršala Tita so se pričeli zbirati na posameznih zbornih mestih. Ko so prvi sončni žarki pričeli objemati sinjo morskogladino, so že odmevale po koprskih ulicah in okolici partizanske pesmi: čete in bataljoni so krenili v smeri proti brigadnim zbirališčem. Med potjo so obiskali udeleženci partizanskega marša ob cesti ležeče vasi ter z vaščani obujali spomine na slavne dni naše narodnoosvobodilne borbe. Pri Marezigah se je bližnjim enotam priključila godba in z njo na čelu so stari in mladi krenili v smeri proti Pomjanu, kjer so se proti poldnevni razvili na strmih hribu ogorčeni boji. Jurišnim enotam so se morali branilci končno ukloniti in priznati njihovo nadmoč kljub vztrajnemu odporu. V Pomjanu so se okrog poldneva zbrali udeleženci partizanskega marša iz vsega koprskega okraja, nekateri v uniformah, ki so jih nosili v težkih časih, a zmagovito borb proti fašističnemu okupatorju. Vas je bila podobna mravljišču, živahnega vrvenja kljub opoldanski vročini in pekočemu soncu ni hotelo biti konec, partizanske in borbene pesmi pa so odmevale še pozno v noč daleč naokrog.

Tako so člani Zveze borcev koprskega okraja in ostali udeleženci partizanskega marša v obujanju spominov na herojske dni osvobodilne borbe naših narodov proslavili šestdeseti rojstni dan našega dragega Maršala, trdno odločeni, da bodo vedno stali na braniku domovine in naše svobode, za katero je dalo življenje na tisoče najboljših sinov našega ljudstva.

PIRAN

V Piranu so razrešili stari ljudski odbor in izvolili začasn MLO, v katerem je 7 Slovencev, 25 Italijanov in trije Hrvati. Odborniki so po večini delavci, ribiči in pomorščaki. Na seji so razpravljali o prihodnjem delu novega odbora in sprejeli predloge o ureditvi trgovine, asfaltiranju Grmeljeve ulice ter zgraditvi treh vodnjakov. Odborniki so tudi predlagali, naj bi pri teh delih pomagali frontovci s prostovoljnimi delom, s čemer bi prihranili okrog 400.000 din.

PORTOROŽ

Ob rojstnem dnevu maršala Tita so dijaki portoroške gimnazije uprizorili pravljico igrice Kristine Brenkove »Mačeha in pastorka«. Povabili so tudi okoliške osnovne šole in učiteljstvo.

Prireditve je začel pionir, ki je pozdravil male gledalce in jim dejal: »Zelo nas veseli, da ste se odzvali v tako lepem številu. Naše igralske zmoglosti so še majhne in zato ne bodite prestrogi sodniki. Potrudili se bomo, da se boste čim bolj prijetno zabavali. Ko je povedal, da praznujemo rojstni dan tovariša maršala Tita, sta prišla na oder pionir in pionirka in prinesla lepo okrašeno Titovo sliko. Nato je pionir nadaljeval: »Maršal Tite nam je svetel vzgled, kako moramo braniti in ljubiti svojo domovino. Prav zadnji mesec se je odločno postavil v obrambo naših pravic in povedal fašistom, da se jim zamarajo cediti sline po naši zemlji.«

Po deklamaciji malega Tomija Kalčiča »Tovariš Tito« so vsi pionirji vstali in navdušeno zapeli pionirsko himno. Igrica, ki je nato sledila, je napravila otrokom mnogo veselja in smeha, zlasti pa so se nasmejali nerodnemu medvedu.

BABICI

V počastitev rojstnega dne tovariša Tita smo zažgali na predvečer velik kres. Naslednji dan je šla mimo naše vasi množica bivših partizanov-udeležencev partizanskega marša. Na bližnjem hribu je bil »spopad«, nato pa smo skupno odkorakali v Smarje.

F. B.

IZ KOPRSKEGA

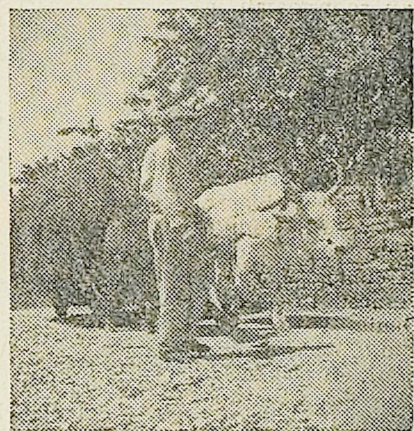
KOJSKO

V nedeljo 25. t. m. so pionirji kojske občine v počastitev rojstnega dne maršala Tita priredili lepo uspeh pionirski festival, ki je bil nekaj pregled uspehov, ki jih tudi naši najmlajši dosegajo na fizikalnem področju.

RB

KOPER

Komandant Vojaške uprave JLA je izdal odločbo, s katero se zniža zaporna kazen Renatu Reichsteinu iz Kopa, Oliviju De Grassiju in Emiliju Benvenutiju iz Izole pa se vrnejo ribiške ladje, ki so jima jih zaplenili s kazensko odločbo. Vsi trije so bili kaznovani zaradi nedovoljene špekulacije.

V Borštu pridno spravljajo seno

IZ GORISKEGA

SEMPETER

Dijaki takajšnje gimnazije so v soboto razveselili gledalce z Goldonijev komedijo »Primorske zdrake«. Igralci so v glavnem precej dobro izpolnili svojo nalogo. Poznalo se je, da niso vsi ko originalnemu primorskemu narečju, ki ga igra zahteva, kar je privedlo v drugi ekstrem in je izgledalo bolj kot pačenje. Zeleti je, naj bi MKUD gimnazije še naprej razvijal dramsko umetnost, vendar naj bi izbral za predvajanje stvari, ki bi našim ljudem posredovale pravo in čisto slovenščino.

Na področju Sempetra se zelo trudimo, da bi s pomočjo osnovnih organizacij OF izboljšali kulturno prosvetno delo in odpravili mladenost, ki je nastala tam, kjer niso ob zadnjih volitvah izbrali v vodstvu OF organizacij ljudi, ki bi se resno zavzeli za to delo. To velja zlasti za Vrtoljbo, kjer ima župnik vpliv na mladino in se ne bode dovolj odločno proti pojavom misticizma.

MIREN

V nedeljo 25. t. m. je TD Partizan priredilo v Mirnu velik fizikalni festival, ki je prav lepo uspeh. Pokazal je izreden napredek telovadbe v tem okolišju ter veliko zanimanje ljudstva za prizadevanja naše mladine na tem področju.

PROSIMO VSE NAROCNIKE, NAJ PORAVNAJO NAROCNINO NASI-UPRAVI V KOPRU, ST. CEK. RACUNA PRI-ISTRSKI. BANKI V KOPRU 06-909-171

Na območju Cajnarjev je v 23 vaseh zasvetila električna luč

V Cajnarjih je bila na rojstni dan maršala Tita velika proslava ob zaključku elektrifikacije 23 naselij na območju bivšega KLO Cajnarje.

Proslavo je začel tovariš Rudolf Franc, predsednik odbora za elektrifikacijo, nato pa je govoril predsednik OLO.

Danilo Petrinja je poudaril pomen elektrifikacije teh vasi, ki so v času NOB prispevale zelo veliko in bile med prvimi. Omenil je tudi, koliko naporov je bilo treba in koliko jih še bo treba za izgradnjo težke industrije itd.

V znak priznanja in hvaležnosti za trud in pomoč pri elektrifikaciji so prejeli darila Danilo Petrinja, Lojze Ferjančič, Jože Pungert, Branko Zbačnik in Jaka-mont.

Tovariša Petrinjo so nato pozdravili pionirji in mu poklonili šopek cvetja z obljubo, da se bodo še bolj učili kot doslej. Ob zaključku je uprizorilo Gledališče za Slovensko Primorje Finžgarjevo »Našo krio na prostem«.

Sodelovala je gasilska godba iz Postojne. L. B.

TUDI V BABNEM POLJU JE ZASVETILA LUC

Mnogo bridkih izkušenj in neizpolnenih obljub je prebivalcem te vasi večkrat zagrenilo večer pogled v prihodnost. V bivši Jugoslaviji so prihajali in odhajali kandidati za poslanska mesta, za njimi so pa ostajale le neizpolnjene obljube. Zato ni prav nič čudnega, če nekateri starejši ljudje niso verjeli, da bo konec petrolejke.

Pred dnevi so se prebivalcem le razjasnili obrazi — v vas je prišla elektrika. V dvorani zadružnega doma je predsednik odbora za elektrifikacijo Mlakar otvoril sicer skromno, toda vendar pristrčno slovesnost. Predsednik OLO Postojna Danilo Petrinja je orisal prizadevanje ljudske oblasti za dvig življenjskih pogojev tudi v najbolj oddaljenih vaseh ter predložil prebivalstvu napore, s katerimi gradimo boljšo prihodnost.

Ogromno dela in stroškov so vložili v elektrifikacijo tega predela. Potrebno je bilo nad 9 km visokotlačnega voda, postaviti in opremiti transformator ter celotno notranjo in zunanjo instalacijo. Vrednost vseh teh del znaša nad 23 milijonov din, od tega je 16% prispevalo prebivalstvo v gotovini, materialu in prostovoljnem delu, ostalo pa je prispeval OLO Postojna. J. J.

PIONIRJI UNIČUJEJO KOLORADSKEGA HROŠČA

Na Kalu pri Pivki se je v velikih množinah pojavil koloradski hrošč. Vaščani z veliko zaskrbljenostjo hodijo po polju in uničujejo nevarnega škodljivca.

Ko se je pojavil prvi hrošč, je pritekel v šolo pionirček ter ves zasoplen pripovedoval kako in kaj. Prihodnji dan je je bila v šoli temeljita obravnava o koloradskem hrošču. Pionirji so navdušeno sklenili, da bodo pomagali pri uničevanju in hoteli kar iz šolskih klopi zdrveti na okužene njive. Napovedali so si medsebojno tekmovalstvo, kdo bo uničil več hroščev.

Tekmovalstvo je rodilo koristne uspehe. V prvih urah akcije so našli 20 hroščev, v petih dneh pa že 120. Nabiranje je preprečilo slabo vreme, pa tudi krompir še ni ves zunaj. Vaščani so bili zelo zadovoljni s pridnimi pionirji, ki so sklenili, da bodo v naprej z vsemi silami uničevali tega škodljivca.

GOSTOVANJE PIONIRKEGA TAMBURASKEGA ZBORA IZ KOPRIVNICE

Tamburaški zbor iz Koprivnice na Hrvaškem, ki je sestavljen izključno iz učencev III. razreda osnovne šole in šteje 32 članov, je pod vodstvom svojih učiteljev in nekaterih staršev trenutno na turneji po našem Primorju. V Postojni je zbor prire-

dil tri koncerte, prvega za dijaštvo gimnazije, drugega za učence osnovne šole in za javnost, tretjega pa v veliki dvorani restavracije za tuje obiskovalce Postojnske jame.

Imenovani koncerti so bili dogodek, ki ga človek ne more preiti mimogrede, zlasti pa ne more o njem molčati tisti, ki vsaj nekoliko razume delo z mladino. Program, ki so ga sestavljale narodne in borbene pesmi iz vseh krajev naše domovine — za gostovanje v Sloveniji so pripravili večji del tudi slovenski spored — je bil za otroke v zgodnji starosti do največ deset let vendarle toliko težaven in obsežen, da bi ga ne mogel zlahka obvladati niti kak podoben starejši instrumentalni zbor. Vendar pa smo bili priča, kako so mladi glasbeniki svojo nalogo tako glede harmonične točnosti, ritmične pravilnosti in izrazitega dinamičnega podajanja brezhibno izpolnili, ne da bi pri tem poslušalec mogel količnik opaziti znake utrujenosti (zbor je bil pred svojim nastopom vso noč na poti). Prav v tem je bil njihov nastop za marsikoga pravo odkritje, hkrati pa dokaz, kaj vse je mogoče doseči, če je mladina v rokah nadarjenega in večjega dirigenta, ki mladino ljubi in ki mu je delo z njo res pri srcu. B. Š.

POSTOJNA

Upravnik trgovin MLO Postojna Boškovič nas je razveselil z novico, da bodo uslužbenci njihovih trgovin odslej dostavljali naročeno blago rednim odjemalcem tudi na dom. Prednost bodo imele zaposlene žene in stalni odjemalci. Postojnsko prebivalstvo je ta ukrep tople pozdravilo. L. B.

Naša gostinska podjetja so zelo neredno založena z osvežujočo radensko vodo, čeprav menimo, da to ni nujno potrebno. Tudi cene so pretirane. Liter slatine stane 35 dinarjev, liter bencina pa 27 din. Vsekakor zelo čudno sorazmerje!

PIVKA NA KRASU

Predpreteklo nedeljo so odkrili ob navzočnosti 3000 ljudi spomenik padlim borcem NOV. Po polaganju vencev na grob padlih so govorili med drugimi tudi ljudski poslanec LRS Zdravko Smrekar, podpredsednik Prezidija LRS France Bevk in direktor podjetja »Javor« Andrej Janežič. Med slovesnostjo sta igrali godbi podjetja »Javor« in JLA. Nastopil je tudi domači pevski zbor in recitatorji, popoldne pa je bil bogat fizikalni program, katerega je pripravil Bojan Minatti s svojimi telovadci.

Telovadno društvo »Partizana« gimnazija in osnovna šola Pivka prirede 1. junija ob 15. uri velik telovadni nastop. Pred nastopom bo skupen sprevod telovadcev v krojih.

STARI TRG

V nedeljo je bila fizikalna prireditve, na kateri so sodelovali cici-bani, pionirji, mladinci in člani telovadnega društva »Partizana«. Nastope je pripravil Stanko Benglez. Gledalo jih je precejšnje število gledalcev iz loške doline, ki so bili z izvajanjem zadovoljni.

CERKNICA

V soboto zvečer smo proslavili rojstni dan tovariša Tita. Na prireditvi smo imeli pester kulturni program, za kar gre zahvala predvsem učiteljsstvu. V nedeljo jutraj je bila anketa glede mesta, kjer bomo postavili spomenik. Prebivalci upajo, da bo že v avgustu odkritje. L. G.

HRUSEVJE

Na občinski mladinski konferenci je mladinski aktiv Hrenovce napovedal tekmovalstvo aktivu Hruševje, Hruševje pa Smihelu pod Nanosom. Sklenili so pritegniti čim več neorganiziranih mladincev v svoje vrste in pokazati uspehe svojega dela na mladinskem dnevu v Hruševju 15. junija. — Za sekretarja novega občinskega komiteja so izvolili Aldo Volarič iz Smihela.

Mladinski festival v Tolminu - pregled zdravih sil naše mladine

Zgodovina Tolminskega ne pomni take slavnosti v Tolminu, kot je bila 24. in 25. maja, ko so Tolminci z mladinskim festivalom počastili 60-letnica maršala Tita. Sodelovala je mladina, pionirji iz vsega okraja, celo pionirji iz Lendave so prišli v Tolmin praznovati rojstni dan našega voditelja. Prvič po vojni se je zbrala Gradnikova brigada, spet so se srečali borci, ki jih je nekoč skupna ideja združila. Z radostjo v očeh so si podajali roke, veselo svidenje jim je grenil le spomin na mnoge najboljše tovariše, ki tega dneva niso dočakali, spomin na tiste, ki so za domovino dali svoje življenje.

Mladinski festival je v sedanjem času velikega pomena, predvsem iz dveh vidikov: pokazal je uspehe naše mladine na fizikalnem polju, predvsem pa je politično še bolj utrdil in zedinil mladi rod Marsikateri omahljivec je ravno sedaj spoznal delo, požrtvovalnost in enotno silo naše mlade generacije, ki koraka po revolucionarni poti, ki čuva pridobitve NOB, mladine, ki zna ceniti kri borcev brigade Ivana Gradnika in ostalih brigad, ki so se borile na Primorskem.

Program festivala je bil zelo širok. Začel se je v soboto 24. maja ob 8. uri in se je zaključil 25. maja zvečer. 24. so bila v glavnem atletska tekmovanja mladincev mladink, pionirjev in pionirk gimnazij, osnovnih šol, na katerih so bili določeni okrajni mladinski in pionirski prvaki. V soboto zvečer je bila pri dijaškem domu »Petra Skalarja« svečana akademija, ki se jo je udeležilo več sto ljudi. Proslavo je otvoril z govorom tov. Skok Franc, zatem pa so sledile recitacije in pevske točke skupnih pevskih zborov učiteljskega in glasbene šole ter posameznih zborov. Celotno pevsko izvajanje pa je vodil prof. Makso Pirnik. Poleg tega so bila zelo navdušujoča točka pionska kola, ki jih je izvajala fol-

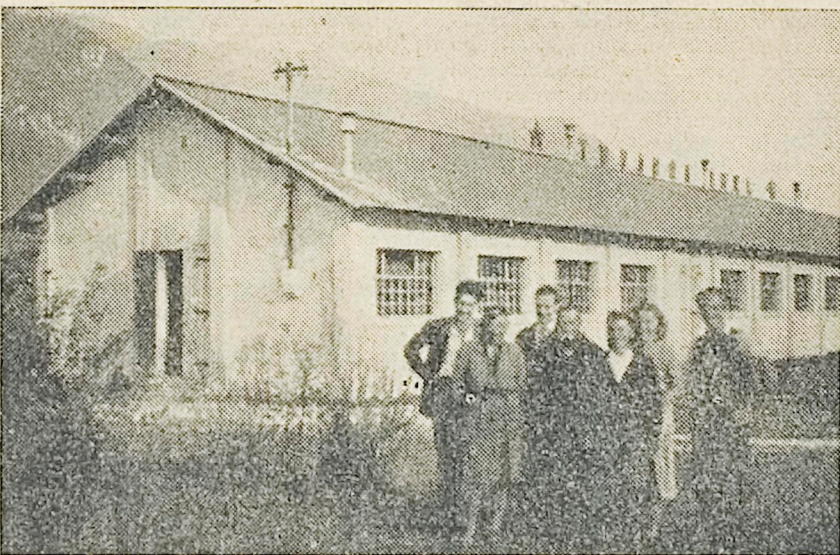
klorna sekcija učiteljskega. K popolnosti programa pa je pripomogel idrijski orkester na pihala.

25. maja zjutraj so se zbrali pionirji, mladinci, telovadci JLA, gasilci in borci Gradnikove brigade na Lopi, od koder so krenili, skozi zastave, cvetjem in gesli okrašeni Tolmin, proti dijaškemu domu »P. Skalarja«. V prisotnosti več tisoč ljudi je otvoril proslavo sekretar OK KPS tov. Duje Albin, nato pa sta govorila tudi tov. Jaka Avšič in Franc Kimovec.

S himno Hej Slovani je bila proslava zaključena. Ob 14. uri popoldne so se pričeli telovadni nastopi. V mimohodu je bilo okrog 4000 telovadcev. Ko so bili vsi postrojeni na telovadišču, so pionirji izvršili svečano zaobljubo. Potem so se začele proste vaje pionirjev in pionirk osnovnih šol, pionirjev in pionirk gimnazij ter mladine in pripadnikov JLA. V vmesnih presledkih pa so nastopili mladinci in mladinke v orodnih vajah (greda, drog, dvovošinska bradlja), parternih vajah, mladinski štafeti in plesi narodnih kol. Z narodnimi plesi se nastopili tudi lendavski pionirji, ki so bili ob občinstva z aplavzom nagajeni. Pri izvedbi prostih vaj je sodeloval idrijski orkester. Po zaključenih telovadnih nastopih se je pričelo ljudsko rajanje.

V počastitev 60-letnice maršala Tita je bil otvoren tudi tolminski muzej, ki nam v lepem zaporedju prikazuje razvoj partizanstva pri nas in žrtve, ki smo jih dali za svobodo.

Nadalje je bil velik srečolov in pa pionirska ter mladinska razstava celega okraja. Posebno nazorno ste prikazali delo mladine razstavnici sobi EGS Cerkno in rudarske šole v Idriji. Nešteto modelov je prikazovalo, kakšne stroje in aparate uporabljajo rudarski in elektrogospodarski delavci. Pozornost so vzbudile tudi čipke iz idrijske šole ter deška ročna dela iz Grahovega. B. R.

Skupina članov delovnega kolektiva pred Tovarno igel v Kobaridu

SRPENICA

Ob 52-letnici prostovoljnega gasilskega društva so člani in podporni člani uprizorili igro »Pričarani ženina«, za tem pa je bila zabava s plesom. Da je igra uspela, gre zahvala režiserki Matildi, pa tudi igralci so se potrudili. Ob zvokih bovskega orkestra so stari in mladi preživeli prav lep večer.

Mladina mestne občine Nirska Bistrica je 18. t. m. z uspehom priredila svoj mladinski praznik. Ze ob sedmih zjutraj se je mladina iz centra in okoliških vasi pričela zbirati na Titovem trgu v Ilirski Bistrici, kjer je bil določen kraj za otvoritev mladinskega dne. Ob pol osmih je tovariš Ukmar Drago sekretar občinskega komiteja KPS s kratkim nagovorom vsem fizikalnim tekmovalcem, ostali mladini ter gledalcem, otvoril mladinski praznik.

Po končanem govoru tovariša Ukmarja se je pričel izvajati dopoldanski program, ki je vseboval naslednja lahko-atletska in športna tekmovanja: kros po ulicah mesta

katerega se je udeležilo 60 mladink mladincev in pripadnikov JLA, tek na 100 m, met krogla, met kopja, bombe, skoke v daljino in višino in štafetni tek. Hkrati pa je skupina mladincev predvojaške vzgoje s pomočjo manevrske municije izvedla borbeno vajo »Desetina v napadu«. Malo kasneje je skupina mladih gasilcev iz Ilirske Bistrice na Titovem trgu izvedla gasilsko vajo.

Popoldanski spored so otvorili naši najmlajši šahisti, kateri so na dvajsetih deskah tekmovali z mladinci pripadniki JLA. Približno ob istem času je strelska družina iz tovarne lesovinskih plošč iz Ilirske Bistrice izvedla strelsko tekmovanje. Ob 16. uri pa sta se srečali nogometni ekipi mladincev mesta in pripadnikov JLA garnizije II. Bistrice. Tekma se je končala z visokim rezultatom v korist pripadnikov JLA.

Popoldne je sledil še kulturni spored, ki so ga skrbno pripravili dijaki iz Ilirsko-bistriške gimnazije, mladinci, glasbena šola in godba JLA. Svoj mladinski praznik je mladina Ilirske Bistrice zaključila s prosto zabavo in mladinskim rajanjem. L. S.

Z današnjo številko uvaja »Slovenski Jadrani« novo rubriko »Pogovor z dopisniki«. Pokazala se je namreč potreba, da na nekatera vprašanja, ki nam jih zastavljajo dopisniki v zvezi z dopisovanjem in v zvezi z mnenji bralcev glede izboljšanja lista, odgovorjamo javno. Taka izmenjava najrazličnejših misli bo vsekakor pripomogla, da bomo ustvarili tesnejši stik med listom in dopisniki, s tem pa tudi posredno z našimi bralci. Za danes nekaj odgovorov dopisnikom, ki so najbrž prebricani, da smo na njih že davno pozabili.

V. P. PIRAN — Vaši članki so bili prav prijetno napisani in žal nam je bilo, da jih nismo mogli pozneje objaviti, ker so bili vezani na čas. Razumeti morate, da je naš list takrat posvečal večino prostora dogodkom v zvezi s Trstom in mnogo dopisov, ki bi jih drugače objavili, smo morali izpustiti. Veselilo nas bi, če bi nam poslali kakšen krajši članek iz življenja ribičev na morju.

Z. B. POSTOJNA — Vašega članka nismo objavili takoj le zaradi pomanjkanja prostora, pozneje pa so nas dogodki prehiteli. V mnogih vaseh, o katerih razpravljate o elektrifikaciji, je že zasvetila električna luč. Pišite nam še kaj s tega področja, zelo pa nas boste razveselili, če nam pošljete kakšno fotografijo z elektrifikacijskih del v posameznih vaseh.

S. S. LOKA PRI ZIDANEM MOSTU — Prijeto smo bili iznenadeni, ko ste se nas spomnili tudi s svojega novega službenega mesta. Glede tega, da nismo objavili članka, se vam moramo prav tako oprostiti kakor tov. V. P. Piran. S člankom o naselitvi Primorcev v tamkajšnjih krajih nam boste zelo ustregli in prepričani smo, da ga bodo tudi naši bralci radi prebrali.

V. B. ANKARAN — Pesmica je napisana tople in pristrčno in je škoda, da nima motiv, ki se vleče skozi vse kitice, neke globlje opore v prikazu vzroka žalostnega razpoloženja ribiča. Oglasite se še kaj, morda s pesmico, morda z dopisom iz vašega kraja.

A. B. HRUSEVJE — Čeprav imate smisel za ritem in rimo, je vendar pesmica napisana vse preveč »na juris«. Če že govorite o liri, katere strune mlo pojo, potem je pač treba tej dispoziciji prilagoditi vso pesem. Kljub vsemu nas bo veselilo, če se boste še kaj oglasili in upamo, da prihodnje pesem ne bo požrl nenasitni koš.

Dne 22. t. m. je zasedala Okrajna skupščina RKS za Sežano. Od 55 izvoljenih delegatov je bilo prisotnih 48. Iz poročila je bilo razvidno, da je bila delo Okrajnega odbora RKS zelo slabo in pomanjkljivo. Okrajni odbor se je v vsem letu le malokrat sestel, z osnovnimi organizacijami na vasi pa ni imel skoraj nobenega stika, zato ni čuda, da je skoraj večina krajevnih organizacij zamrla z izjemo nekaj primerov kot v Sežani in Vrhovljah, kjer se te organizacije kljub temu delale, vendar le po zaslugi samoiniciative njih samih.

Okrajna skupščina RKS je sprejela sklep, da bodo organizacijske utrdili vse občinske organizacije RKS, izboljšali zdravstveno službo izvedli med letom 60 zdravstvenih predavanj in tečaje RKS za prvo pomoč v Podgradu, Sežani, Tomaju, Kozini in Komunju. Prav tako v okraju 15 filmskih predstav o zdravstvu, po vseholah pa predavanja o pomenu pomladke RKS.

Poleg tega bodo v organizaciji RKS vključili 2000 novih članov in 1500 članov pomladkarje RKS. J. V.

SKRBINA

Predpreteklo nedeljo so odkrili spominske plošče padlim žrtvam NOB. Slavnosti se je udeležila množica ljudi s Krasa, številni Tržačani in mati narodnega heroja Pinka Tomažiča. Najprej je bilo odkritje plošče na mestu, kjer je bil aretiran Pinko Tomažič. Nato pa odkritje plošče družini Deruman, ki je celoti darovala življenje za osvoboditev domovine.

V vasi so odkrili tudi spominske plošče talcem in borcem, ki so jih ustrelili fašistični razbojniki 1944 leta. P. K.

Prva velika matura v Slovenski Istri

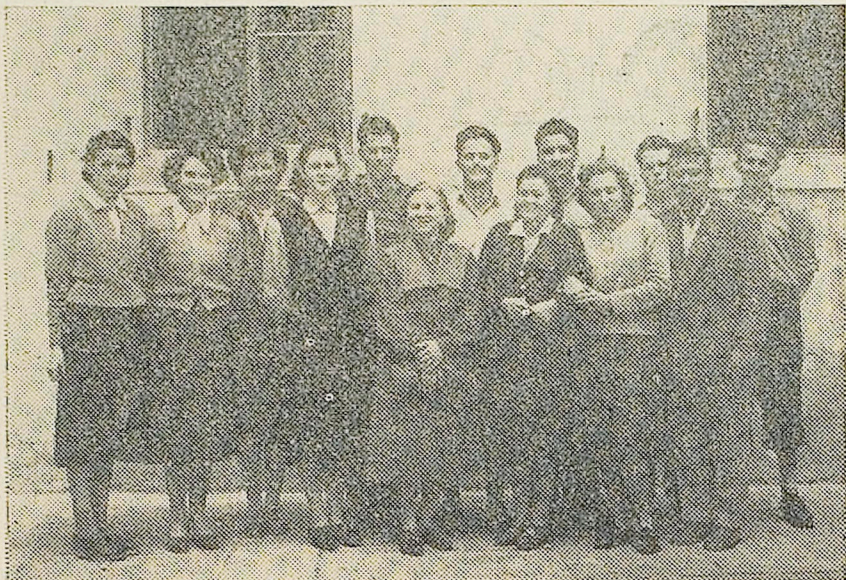
31. maja bodo doživeli prvi slovenski osmošolci naše Istre svoj zadnji šolski dan! Nato pa bodo nastopili »trnjevo pot« maturantov in vsejani prva semena bodoče istrske inteligence. Usmerili bodo svoje korake k izvoru višje izobrazbe, univerze, da se po nekaj letih povrnejo na rodno grudo kot zreli ljudje in da s ponosom zaorjajo v lastno ledino. V tistem slavnostnem trenutku se bodo zavedali, da niso bile zaman dolgoletne žrtve in napore lastnih sil. Pozabiti pa ne bodo smeli tudi tega, da jim je ves narod s svojo dolgoletno borbo za boljše življenje omogočil ta vzpon.

Kdor je spremljal vso pot našega istrskega dijaka od prvega do osmega razreda, kar ne more verjeti, da je že dočkal ta svečani

dečki redno vsak dan kilometer daleč. Ne burja, ne dež, nič jih ni drževalo. Sveti plamen zavesti svobode, ljubezni do rodne zemlje in materinskega jezika jih je gнал naprej, do današnjega dne. Nekateri so sicer omagali na tej poti, a nekaj jih je vzpodbujalo. Taki poštrevni mladini vse priznanje. Danes, ko uhajajo iz rok svojih vzgojiteljev niso več drobne punčke in drobni dečki, so že zrele dekleta in zreli fantje, ki vedo, kaj hočejo. Če so že to dosegli, je ves trud poplačen. Poplačen skotero nikoli in tudi profesorjem, ki niso nikoli izgubili vere v to mladino. Ta mladina je resna in zrela. In če jih danes vprašate, kam bodo usmerili svoje korake, poreče vsak: »Če bom srečno prestopal(a) še zadnjo preizkušnjo —

Zdravniki, inženirji, biologi, profesorji, veterinarji... Če bo njihova volja tako vztrajna, kot je bila doslej, morajo uspeti.

Pa je ta mladina šlela vse svoje sile samo okoli stola in učenja? Ne, to je mladina, ki je povezovala šolo z življenjem. To je borbena mladina, mladina, ki se sama karakterizira v svojem glasilu: »Ali nismo sinovi teh slovenskih kmetov, trdih kot kraska skala, ki so ohranili svojo narodno zavest skozi 1100 let? Ali ne nosimo v sebi njihove volje in moči? Saj so naši očetje in bratje podili in pobijali fašiste, kadar so prišli izivati in poitalijancovat naše ljudstvo. Naši starši so nam povedali, kako je bilo takrat, ko so fašisti bežali iz Kort in Marezig: takrat je bila naša pest trda. A kaj bi o tem govorili, ko se še vedno dobro spominjamo, kako je bilo pred desetimi leti. Ta zavest je v naših dijakih živa in je gonilna sila njihovih stremeljenj! Prvotno z boječin, a vedno trdnjšimi koraki so vstopali naši dijaki v hram kulture. Mnogo ur so posvetili tudi življenjskemu udejstvovanju. Bavili so se s politično vzgojo, fizikulturo, dramatično in petjem. V vseh teh panogah so dosegli lepe uspehe. Saj ni bilo v teh letih kulturne prireditve, množične akcije, fizikulturnih nastopov in tekmovalij, kjer bi v tej ali oni obliki ne sodelovali dijaki koprške gimnazije. Vsa ta naštevavanja niso nikakoli samopoveličanja. Zasluge, ki nekomu jih vodi v mesta — kulturne centre domovine, tiste domovine, ki jo edino priznavajo — socialistično Jugoslavijo. Nikakoli tuja lažna propaganda ni zastrupila njihovih src. Kaj si želijo postati ti naši prvi maturanti, ta naša hrabra četa v boju za prosvetljenost?

Prvi maturanti slovenske gimnazije v Kopru

trenutek v zgodovini slov. dela istrskega ljudstva. Ta dogodek je mejnik v zgodovini vse Primorske. Konec je zaostalosti in mračništva kakor tudi stoletnega suženjstva, konec je generacij bednih kolonov, peric, mlekaric in dninarjev, ki so iskale pozabe svojega gorja v vinu in plesu. Sedanja generacija je postala močna kot še nikoli v svoji zgodovini, oborožuje se z najučinkovitejšim orožjem — z znanjem.

Od septembra 1945 obstaja ta naš zavod, prva popolna slovenska gimnazija v Istri. Kaj vse leži v tem razdobju. Sedaj, ko je šola že neka stekla, ko gradimo temelje šolske tradicije na teh tleh, smo skoro pozabili, s kakšnimi težavami so se morali boriti ti naši prvi maturanti. Z nenavadno voljo in ljubeznijo ter veseljem so se leta 1945 vpisali prvi slovenski dijaki v gimnazijo. S prav takimi občutki so nastopili svoje delo tudi prvi profesorji. Razen mladine in golih sten niso našli takorekoč ničesar. A niso se tega ustrašili. Vodila jih je samo misel, da omogočijo izobrazbo v materinskih oni mladini, ki je pod silo usodnih razmer skoraj pozabila slovensko govorico. Kako srečujejo se spoznanje, da danes ni med dijaki nikogar, ki ne bi bil prebrodil jezikovnih ovir, da občuti lepoto slovenske besede in da jo še vedno žejno pije iz ust svojih vzgojiteljev.

V tistih daljnih septembrskih dneh 1945. leta so prihajali v gimnazijo drobne punčke in drobni

PEVCI IN PEVKI IZ MARIBORA BODO OBISKALI KOPER IN OKOLICO

21. in 22. junija t. l. bo gostoval v koprskem okraju mešani zbor KUD »Jože Hermankov« (bivša Glasbena matica) iz Maribora. Zbor bo priredil več koncertov v Kopru, Portorožu, Piranu in za pripadnike JLA, namerava pa obiskati tudi nekatere vasi v koprski okolici.

Spored koncerta bo obsegal umetne in narodne pesmi raznih slovenskih in jugoslovanskih skladateljev Adamiča, Schwaba, Savina, Ipavca, Lajovica, Mokranjca, Prelobov in drugih. Mezzosopran so bo ob spremljavi mešanega zbora pela Dragica Sadnikova, članica mariborske Opere. Zbor, ki šteje 65 pevcev in pevk, vodi prof. Pec Segula.

O gostovanju pevskega zbora CDJLA

Pevski zbor Centralnega doma Jugoslovanske ljudske armade je bil ustanovljen l. 1946 iz vrst pripadnikov naše armade in je začel delovati kot nekak naslednik zborov, ki so se razvijali v času narodno-osvobodilne borbe. Vsi ti zbori so v času NOB odigrali brez dvoma veliko vlogo, vendar zaradi pogojev niso imeli vseh potrebnih možnosti za umetniški razvoj, zato so nekako simbolično vsi partizanski zbori danes združeni v številnem in kvalitetnem zboru naše armade.

Socialni sestav je delavski in kmečki. Večina članov tega zbora do ustanovitve ni imela posebne pevske izobrazbe in je zato bilo potrebno mnogo truda, volje in žilavega dela, da je zbor dosegel to visoko kvaliteto stopnje.

Pred kratkim je zbor CDJLA proslavil 5-letnico svojega obstoja pelletnico svojega plodnega delovanja in prav na tej svečanosti je bila potrjena njegova pomembnost in potrebnost. V času svoje bogate ustvarjalne dejavnosti je zbor obšel vse kraje Jugoslavije. Pel je delavcem velikih industrijskih kombinatov, pel kmetom v kmečkih zadnugah, nastopal v sanatorijih in bolnicah, sodeloval na svečanih akademijah pred najvišjimi partijskimi in državnimi funkcijami in se skratka uveljavljal povsod tam, kjer je bilo potrebno Repertoar zbora navaja preko 300 pesmi a capella in mnogo skladb z orkestrom, kjer je treba omeniti predvsem Verdijev »Requiem« in čez 10 raznih jugoslovanskih kantat. Zbor je na svojih koncertnih turnejah po Jugoslaviji prepotoval več kakor 30 tisoč kilometrov in beleži doslej že okrog 350 samostojnih koncertov. Ni bil redek primer da je zbor nastopal pred raznimi delovnimi kolektivi tudi po trikrat dnevno.

Zbor je v svojem petletnem obstoju sodeloval pri mnogih jugoslovanskih filmih, beograjskem gledališču in drugje.

Zbor je v svojih umetniških turnejah moral premagovati težke ovire. V ilustraciji naj služi nekaj kratkih s teh potovanj. Ko je nekoč potoval s kamioni iz Bitolja proti Kičevu na albanski meji, ga je sredi poti zalotil vihar in dež tako da je prispel na mesto koncerta okrog polnoči. Občinstvo pa je kljub temu vztrajalo na svojih mestih do te poznate ure. Nekoč se je na poti od Koviljače proti Zvor-

Zadružni domovi postajajo kulturna žarišča naših vasi

Fr. Finžgar: Razvalina življenja na Škofijah

V zadnjem času je našim podeželju kulturno življenje precej razgibano. Posebno prizadevnost kažejo prosvetne dramske družine. Tako so uprizorili v St. Peter-Novici vasi »Verigo« in kmalu za tem pionirji »Sneguljico«, v Krkavčah smo gledali »Razvalino življenja«, v Vanganelu »Snubca«, v Tinjanu študijajo »Verigo«, a pionirji v Dekanah in Pomjanu »Pepeleko« in še marsikje pripravljajo nove uprizoritve.

Vseprisod se porajajo domače dramske družine, ki čutijo potrebo izobraževanja in gledališkega udejstvovanja. Skromni so ti začetki, a zelo razveseljivi. Saj je bila v teh krajih pod fašizmom mnogo let tepsna svoboda in zanimčvana slovenska beseda.

Po osvoboditvi so zrastle novi zadružni domovi in pod ljudsko oblastjo se je ljudstvo sprostito, začelo je človeka vredno življenje ki poleg urejenega življenja potrebuje tudi kulturne hrane. To ljudstvo na vsakem koraku dokazuje da je to naša zemlja, da na njej živimo in dela že od nekdaj slovenski človek, kljub kričanju iredentističnih in kominformističnih reakcionarjev.

V nedeljo je dramska družina prosvetnega društva na Škofijah, rojstnem kraju istrskega slikarja H. Pečariča, ki je pred kratkim uspešno razstavljal v Kopru, dostojno proslavila rojstni dan maršala Tita Uprizorila je Finžgarjevo: »Razvalino življenja«.

Učiteljica Pogačar Mara, ki je stvar svoboda, je pri izbiri igralcev

imela srečno roko. Polj svojega odgovornega dela v šoli je ob večernih urah zbrala okrog sebe mlade, talentirane ljudi, jih povezala v lep iglarski kolektiv, zato ji gre vsa pohvala. So to mladi kmečki sinovi in delavci, njihova povprečna starost je 18 let, ki so se z vso vne-mo lotili študija. Igralci-novinci, ki so povelični prvič nastopili na odru, so kar dostojno izvršili svoje naloge. Ko se bodo otresli začetne tre-me, ko bodo igro nakajkrat ponovili in si nabrali nekaj potrebne igralske rutine, se bodo v podajanju še bolj sprostiti in predstavlja-joči liki bodo zaživel in postali bodo tudi notranje doživeti. Sčasoma bodo posvečali več pozornosti igrini in odkrivanju soigralca, mimiki in gestikuliranju. Razumljivo, da jim tudi knjižni jezik dela pregla-vice, vendar je bila izgovorjava po večini dobra. Seveda pravilne antikulacije in dikcije se ne pridobi tako zlahka, treba je dolgoletne-ga, trdega študija. Zelo me je pre-senetilo vestno znanje besedila, še-petelaca ni bilo slišati.

Castano je rešil težko vlogo Urha še ne 18 letni Makor Fedor, le mal-ce pretirano je bil našminkan. Nje-govi izbruhi so bili preveč odseka-ni in prehodi iz enega razpolože-nja v drugega premajhni. Dalje De-lasanta Santin v vlogi Martina je pokazal lep talent in uspel mu je predvsem prvi prizor v 3. dejanju v razgovoru s Tono. Manj posreče-na je bila »prošnja za roko« Lenčke v 1. dejanju. Roke v čepu ne pris-tojajo prvi roko svečanemu godok-ku. Od moških vlog je bil Furlančič v vlogi Sirkca najbolj življenjski in prepričljiv. Svoj živahni tempera-ment je izrazil tudi v mimiki. Ko-zina Maks, ki je igral Ferjano, je po-dal postavnega Martinovega tek-meca z nekaterimi prav posrečeni-mi interpretacijskimi domisleki, le-žal, da je bil v začetnih prizorih pri vodnjaku prethil in premalo raz-ločen.

Od žensk si je Pogačarjeva Mara poleg režije nadela še vlogo Tome, ki jo je jezikovno najbolje, pa tudi igralsko dobro izvedla, dalje je bila zelo brihtna 17 letna Kozlan Nela v vlogi Lenčke, v maski bi bila lahko starejša. Potovko Mivo je zelo le-po postavila Furlančič Radosta.

V glavnem so bile maske in ko-stumi odgovarjajoči. Inscenacijo je omogočila Podzveza SHPZ iz Ko-pra, napravil pa jo je okusno Tom-šič Viljem. Pomankanje transpa-renta v ozadju je dobro rešil z na-ravnim horizontom na izbočenem zidu.

Občinstvo, ki je popolnoma na-polnilo prostorno dvorano zadruž-nega doma, je z veseljem prisluhni-lo lepi slovenski besedi iz odrin mlade, domače igralce po vsakem dejanju nagradilo s frehlim aplav-so.

M. H.

Frelih Eugen

Prešernova knjižnica

je najcenejša množična knjižnica

ZA LETO 1952 BO OBSEGALA NASLEDNJE KNJIGE:

1. ZBORNİK PREŠERNOVE KNJIZNICE, obsežen z zani-mivo vsebino, bogato ilustriran. Koledar za leto 1953 samostojna priloga na 16 straneh.
2. Josip Jurčič: DOMEN IN DRUGE POVESTI.
3. Anton Polenec: POGLEDI V ŽIVALSKI SVET.
4. Branislav Nušič: OBČINSKO DETE. Šaljiva povest.
5. Guy de Maupassant: DVA BRATA. Roman.

Naročnina za teh pet knjig 250 dinarjev

Naročila za cono B sprejema knjigarna LI-PA v Kopru, za ostalo Primorsko pa KNJIGARNE MLADINSKE KNJIGE v Ajdovščini, Herpeljah-Kozini, Sežani, Solkanu in Sempetru pri Gorici in PODRUŽNICE DRŽAVNE ZALOŽBE SLOVENIJE v Idriji, Bovu, Korbaridu in Tolminu.

Letošnje knjige bodo zanimive za vsakogar, ne da bi bile zaradi tega kulturno manj pomembne. Kljub povišanju naročnine, ki je utemeljena s splošnim dvigom cen v pro-metu s papirjem, v grafični produkciji in v prevozu, se zlahka prepričamo, da je Prešernova knjižnica najcenejša množična knjižna zbirka.

UPRAVA PREŠERNOVE KNJIZNICE
SLOVENSKE KNJIZNE ZAVOD
V LJUBLJANI

SLOVENSKA BESEDA

UCENA »ORGIJA« »AKTIVISTA«
TIRADA AKTIVNEGA
BIROKRATA NA VASKI
»KONFERENCI«

Remont, montaža, kontrahaža,
Magazin, kader, embalaža.

Pitn, menza, brigadnik, komandir
Stimulans, stihija, brigadir.

Problem, groba provokacija,
Procedura, informacija.

Rajon in baza, sekretar,
Referent, metoda, mešetar.

Plat, elan, administracija,
Takse, demoralizacija.

Stabi, aktivni, arbitražna.
Pionirji, marže, sabotaža.

Debata, masa, evidenca,
Ekonom, kasa, kompetenca.

Depot, miting, operativno,
Centralizem, regulativno.

Funkcionar, kolektiv, teror,
Fizikultura, kolektiv, resor.

Koordinat, birokratizem,
Seminar, oportunitizem.

Linija, volonter, boni,
Individijsmanat, kuponi.

Folklor, rajon, delegat,
Dispečer, planer, elaborat.

Konkretno, teren, ilegalno,
Studio, servis, kolegialno.

Artikli, kurantno, kolona,
Sindikalist, program, šablona.

O, ave sankte diskutant —
Slovenica te salutant.

Tri četrtine tega se da povedati
lepo — slovenski.

Najstarejši odvadar.

JUNAŠKA JELICA

NA MORJU

Ob progi Brod—Sarajevo stoji na samem železniški čuvajnici, kjer stanuje Jelica s svojima roditeljema. Njen očka je železniški čuvaj. Prav majhna je še Jelica, komaj pet let šteje, toda njeni starši jo posebno ljubijo, ker je pridna in že v marsičem koristi v gospodinjstvu. Materi prinese drva, ji pomaga v kuhinji ter večkrat na dan prinese sveže studenčnice. Da, zato

jo očka večkrat pohvali, zakaj izviri je cele pol ure od čuvajnice.

Nekega pomladanskega dne je šla Jelica kakor navadno po vodo. Pot jo je vodila ob progi skozi solesko potem pa se je odcepila ozka steza proti izviku. Ko je prišla Jelica do tega razpotja, je obstala začudena, zakaj pred bližnjim ovinkom je zagledala ogromen plaz zemlje in kamenja, ki je popolnoma zasul progo. Skozi drobno glavico ji je šinil strah. Ona je hčerka železniškega čuvaja in dobro ve, kakšna nevarnost preti vlakom, ki mora v kratkem prisopihati. Brez premišljanja je stekla, kolikor so jo mogle nesti nožice proti domu. Vsa upehana in zasopla je prihitela do čuvajnice, toda tu jo je čakala nova skrb. Očka je odšel v nasprotno smer, da tam zapre zapornice, mame pa ni doma.

Jelica je stopila v čuvajnico, kjer je telefon. Mnogokrat je gledala Jelica, kako je očka vzdignil slušalo in govoril v aparat, toda njej je strogo prepovedal dotakniti se aparata, zakaj električni tok, — tako je rekel očka — bi utegnil udariti nepoklicano in neveselo roko. Ali

kaj, če se bo pa vlak ponesrečil! Toda naj udari tok, kolikor hoče. Jelica bo poskusila javiti postaji, da je proga zasuta.

Hrabro je zavrtela ročko, dvignila slušalo in zaklicala: »Halo!« Debel glas je odgovoril v aparatu: »Halo! Halo! Tu postaja C... Kdo tam?« Tedaj je začel droben otroški glasek v pretiranih stavkih govoriti v aparatu. »Plaz« in »zasuta proga« so bile edine besede, ki jih je razumel načelnik postaje. Ali to je bilo izkušenemu možu dovolj. Skočil je iz pisarne in še v pravem trenutku ustavil brzovlak, ki je pridrvel v postajo. Okna vagonov so se odpirala in vsi potniki so jeli vpraševati, kaj se je zgodilo. Načelnik pa je samo skomignil z rameni ter odhitel nazaj v pisarno telefonirati po pomoč.

Jelica je dobil očka vso tresoč se pri telefonu. Se zmeraj je držala slušalko v roki in prisluskovala. Potem je povedala očku, kaj se je zgodilo.

Ko so prispeli delavci in odkopali progo, je brzovlak nadaljeval pot. Potniki so kmalu izvedeli, komu se morajo zahvaliti za življenje. Ko je vlak drvel proti čuvajnici, je stala Jelica pri očetu, ki je z rdečo zastavico v roki čakal pred čuvajnico. Iz vseh oken dolgega vlaka so Jelici mahali potniki z robci in jo pozdravljali. Iz zadnjega vagona pa je neki kmet vrgl cel zavoj slaščic, ki jih kupil v Sarajevu za svoje otroke...

I.S.TURGENJEV:

Potoval sem na neki majhni ladji iz Hamburga v London. Na ladji sta bila dva potnika, jaz in majhna opica, ki jo je poslal neki hamburški trgovec v dar svojemu london-skemu prijatelju.

Opica je bila z verigo privezana za klop na ladijskem krovu ne prestano se je preobračala in žalostno cvčila.

Kadarkoli sem šel tam mimo, mi je opica nadila svojo hladno ročico in me je gledala z žalostnimi očmi.

mi, ki so bile slične človeškim. Kadarkoli sem jo zagrabil za roko se je opica prenehala preobračati in tudi cvčila ni več.

Tišina. Morje se je razprostiralo kakor daleč je segalo oko nalik sivemu pregrinjalu. Pritisnila je meg-

la, ki se je ovijala celo okoli vrhov jamborov in je z nekakšnim izhlapevanjem utrujala oči. Sonce je bilo v tej megli podobno blede-rdeči žogi in proti večeru je ta megla porumenela s čudnim, tajinstvenim sijajem.

Pod ladijskim vijakom je nastajala pena, bela kakor mleko, in se je prišče razbijala v vijugaste proge ter se izgubljala nekje v megli.

Na krmu je neprestano zvonil zvonec tako žalostno, tako otožno kakor opičino cvilenje.

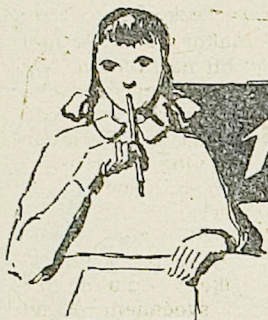
Sem in tja je skočil na morskopovršino morskí pes, se nato pripognil in spet izginil v globočini.

Kapitan, varuh ladje, pregret od sonca, je kadil kratko pipo in pljuval v morje. Kadar sem ga kaj vprašal, je odgovarjal kratko in brezbržno in vrtnil sem se moraj — hote ali ne hote — k svojemu edinemu sopotniku — opici.

Sedel sem poleg nje. Takoj se je pomirila in mi ponudila svojo ročico.

Gosta megla nas je ovijala v svoji vlažni plašč. Zatopljen v negotovost, temne misli sva sedela drug poleg drugega kakor dva sorodnika ali rojaka...

Zdaj se smejem... Ali tedaj je v moji duši prevladoval povsem drugačen občutek. Vsi smo otroci ene matere — in milo mi je bilo, ker se je uboga žival umirila in se tako zaupljivo in domače privila k meni, kakor k svojemu rojaku.

mladi pišejo...

dem prav gotovo obiskat. Prav lepo Te pozdravljam

Ciglič Marjan,

Ajdovščina, Prešernova ul. 3 b

Dragi stric Miha!

Oprostite mi, ker sem še mlad, da bi vam pisal pisma, toda tudi jaz imam pogum, da bi se kakšenkrat oglasilo moje ime v »Slovenskem Jadranu«. Povedati vam moram, da prav rad hodim v šolo. Tudi učitelj me rad ima. Letos sem z lepim uspehom izdelal razred. Prosil bi, da ne bi moje pisemce vrnil v koš, ker bi jokal! Sprejmite najlepše pozdrave od mladega pionirja Bruno!

Umer Bruno,

uč. II. razr. osn. šole Babiči.

— Dragi stric Miha!

Vem, da ne boš hud, če se jaz oglašim. Prav pridno prebiram naš kotiček in zelo mi je všeč, da imamo mladih skoro celo stran. Boš videl, da se bom odslej bolj pogosto oglašal in Ti kaj novega opisal seveda, če ne bodo ostali, ki Ti tudi pišejo, zato kaj prikrajšani. Če pa bom prišel kdaj v Koper, Te pri-

...stric Miha odgovarja

Ljubi Bruno!

Ne veš, Bruno, kako je bil stric Miha vesel Tvojega pisemca! Prvič zato, ker si tako lepo napisal, pa tudi zato, ker sem iz njega izvedel, da je mali Bruno priden in marljiv učenec. No, Bruno, le ostani tak še naprej, pa Te bomo vsi imeli tako radi kot Te ima Tvoj tovariš učitelj! Kakor vidiš, Tvoje pisemce ni romalo v koš, kot si se bal, ampak je zagledalo belo luč. Zato se prav gotovo nisi jokaj, temveč veselo zasmejal, kajne? No, pa še kaj se oglašil, mali Bruno!

Ljubi Marjan!

Da bi bil hud? Kje neki! Ravno nasprotno! Prav vesel sem vsakega novega pisma, vsakega novega dopisnika. Pa vendar, Marjan, midva imava razlog, čisto majhen razlog, da sva huda drug na drugega. Pa veš zakaj? Ti smeš biti hud name zato, ker je Tvoje pismo tako dolgo čakalo na objavo, jaz pa se lahko hudujem, ker nisi držal dane besede v svojem pismu, v katerem mi zatrjuješ, da se boš pogosto oglašal. No, pa midva se ne bova kregala kajne, Marjan? Vidiš, jaz sem danes storil svojo dolžnost, zdaj pa še ti častno izpolni svojo obljubo!

Ljubi Dario!

Zelo me je razveselilo Tvoje pismo, Dario, kajti doslej se ni še nihče oglašil iz Kort. Veseli me pa tudi to, da pionirji iz Kort poznajo in imajo radi naš časopis. Pravilo, da so tudi nekateri pionirji iz Kort pridni za učenje? O, to rad verja-

Dragi stric Miha!

Tudi pionirji iz Kort Vas poznajo. Navdušen sem, kadar prinese pismo naša časopis. Ze dolgo sem nameraval, da vam pošljemo pismo. Tudi nekateri Kortčani so dobri za učenje. Sem zelo vesel, obiskujem redno šolo, a najbolj žalosten sem zato, ker nam je ušla zima, ne da bi videli niti snežinke. Pozdravljam Vas

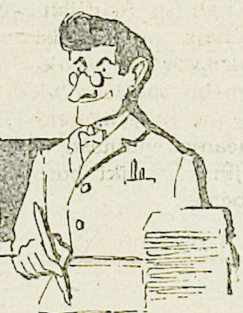
Grbec Dario,

dijak I. razreda gimn. Korte, št. 52.

Dragi stric Miha!

Zvedeli smo, da rad prejemate otroška pisma. Zelena pomlad je priključila cvetke, sočno travo in vse se pleše. Lepa pomlad in mi Te povabimo na sladke češnje. Prinesi koš, da Ti ga napolnimo z rdečimi češnjami! Pozdravljamo Te

Učenci III. razreda osn. šole v Truskah.

mem. Ali pa si tudi Ti med tistimi Dario? Prav gotovo, saj vidim že po tem, da znaš tako lepo pisati! Odgovori mi, da bom videl, če je res, kar domnevam! Tebi in Tvojim sošolcem, pošljite stric Miha prav priščne pozdrave.

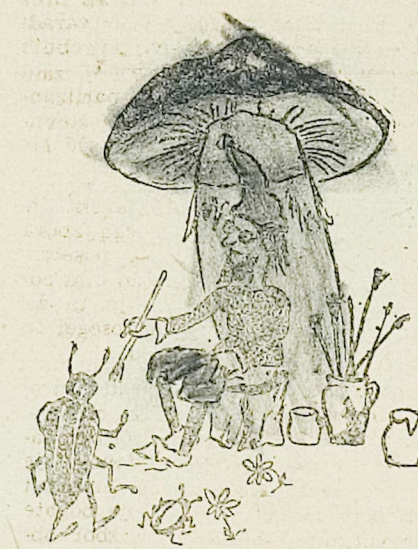
Dragi pionirji iz Trusk!

Vaše pisemce sem dobil in moram vam povedati — zelo me je razveselilo. Pa ne smete misliti, da morda samo zato, ker ste me povabili na sladke češnje! O ne! Sicer imam češnje zelo rad, ampak se rajši imam take pridne pionirje, kot so pionirji iz Trusk! Da, prav imate, pomlad je najlepši letni čas! Le veselite se je, saj zdaj ni pomlad samo okoli vas, temveč tudi v vas!

Zdaj pa vam moram povedati nekaj zanimivega, dragi moji mali bralci! Dobil sem trideset rešitev križanke iz 19. številke »Slovenskega Jadrana« in — pomislite — le tri od njih so popolnoma pravilne. Ostalih deset reševalcev pa ni pravilno uganilo »fizične panoge«. Eden jo je imenoval »skrosk« drugi »skroskoka«, tretji spet »proskoka«. Pravilna rešitev pa se glasi »troskoka«. No, pa saj poznate strica Miha, da ni preveč strog in neusmiljen do svojih mladih bralcev in reševalcev ugank in križank, zato sem sklenil, da bom kljub tej napaki smatral vaše re-

Kako je Pikapolonca izgubila svojo osmo piko

Pomlad je bilo in pri vseh hroščih je bilo veliko čiščenje. Hrošči so lepo pomili z roso in dežnimi kapljicami svoje domove v listju. Poti po gozdu so očistili in jih posuli s svežimi smrekovimi iglicami. Ko je bilo že vse čisto, so krenili v dolgih vrstah k palčku Skakalč-

ku, ki je bil slikar, da bi jim lepo pobarval obleke, saj so v dolgi zimi obledele in se umazale. Saj veste, da spe hrošči pozimi v zemlji in da tam ni zmeraj dovolj snažno. Palček Skakalček je sedel pod visoko mušnico in okoli sebe je imel vse polno lončkov z različnimi barvami. Najprej je prišel na vrsto majhen hrošč. Vsi drugi so godrnjali — tako dolgo ga je palček barval. Saj ni čudno, ko pa je imel tako velik

števje za pravilne. Torej, pravilne rešitve križanke so poslali sledeči: Vilhar Marko iz Velikega Otoka pri Postojni, Hrobat Metka iz Pirana, Kosič Andrej iz Ljubljane, Kebe Branko iz Cerknice, Posega Blanka iz Strunjana, Stipančič Er. sliha iz Strunjana, Lomovec Zdravko iz Cerknice, Zudič Bruno iz Strunjana, učenci Osnovne šole iz Ankarana, Stule Antonija iz Strunjana, Homovec Tona iz Cerknice, Veljak Deljo iz Strunjana in Kebe Francka iz Cerknice. Izžrebani pa so bili: Lomovec Zdravko iz Cerknice, Kosič Andrej iz Ljubljane in Vilhar Marko iz Velikega Otoka.

Kot ste videli, je danes na vrsti magični kvadrat, obenem pa sem vam natresel še nekaj »Lešnikov«. Zelo sem radoveden, kdo bo tako »korajžna« pa bo rešil kar obe nalogi! Časa imate dovolj — celih štirinajst dni — zatorej — veselo na delo! Vse skupaj vas prav lepo pozdravlja

stric Miha.

UGANKA

ČAROBNI KVADRAT

AAAAAB
CCCCII
KKKKLO
OOOOPP
TTTTOT

»Kako skrivnostno ime je to,« boste rekli. No, da vam odkrito povem, ni v tej uganki ničesar čarobnega! Sedaj pa pogumno k stvari.

Iz črk, ki so pod kvadratom, sestavite 5 besed, ki jih vpišete v kvadrat tako, da boste brali vodoravno besede naslednjega pomena:

1. vodja letala, 2. domovina grškega junaka Odiseja, 3. mesto na Koroskem, 4. utrdbe, bojni jarki in 5. otrok, ki krade.

Kaj opazite? Dobro pogledajte in videli boste, da ste dobili navpično iste besede kot vodoravno. Vidite, dragi pionirji, zaradi tega se takšna uganka imenuje »čarobna«. Ni je bilo težko rešiti, kajne?

Da pa boste imeli še kaj dela, sem vam pripravil še eno uganko. Nič ni težja od prve, morda pa jo boste še lažje rešili. Torej, kar pridno na delo!

Skrit slovenski pregovor

NABRATI MEZINEC. MODEL BA. RLA LENIN PAJEK PALACA

Vidite, to je pa druga uganka. Morda se vam bo zdela težka, toda potolažite se — ne bo je težko rešiti!

Mnogo je slovenskih pregovorov in iz vsakega se lahko kaj naučite. Eden izmed njih je skrit v gornjih besedah. Poskusite ga najti, da vam pa delo olajšam, vam še povem, da morate vzeti iz vsake besede po dve zaporedni črki — in te črke vam povedo, združene v celoto, lep slovenski pregovor, ki ste ga že neštetokrat slišali!

V želji, da se boste pri teh dveh ugankah lepo zabavali, vas lepo pozdravljam!

LEŠNIKI

43. Stara baba grbasti
Stara baba skrbasti
Kraj vode poseđa,
še v mulo gleda.

44. Poznam rudarja —
gore ustvarja.

45. Na tacek sede,
brez vročene prede,
prede venomer,
preje pa nikjer.

REŠITEV KRIŽANKE IZ 19. ŠTEV.

Vodoravno: troskok, trnek, del, in, ji, pomujam, ilo, orjem, po, ko, kij, porcija, TAM.

Navpično: lord, okel, rt, Sneguljica, OK, sipa, nima, no, ja, mir, Joe, oo, M.K. (Misko Kranjec), pop, ona, krt, jim.

ZAKLAD SIERRRE MADRE

7. NADALJEVANJE

Proti večeru sta prispela v Villo Cuauthemoc, kjer sta bila srečala Indijanca na cesti, ki je vodila k poljem. Prav nič se ni čudil, da je že konec potovanja. Zopet je pečenil na mesto, kjer je sedel pred tremi dnevi. Tu tam je čakal novih žrtev, ki bi nameravale k petrolejskim poljem.

Še isti večer sta prispela Dobbs in Barber k reki. Toda čez njo nista več mogla. Spala sta onstran reke pod širokovejnatim drevesom, kjer sta našla še tri druge goste, ki so živitarili tu že štiri tedne, spali na prostem pod drevesom in dobivali hrano na ladjah. Doživljali so slabe in dobre dneve. Doživljali so dneve, ko niso na ladjah dobili niti grizljaja kruha, in doživljali so zopet dneve, ko so na treh ali štirih ladjah kosili ali večerjali. Bilo je kakor pri loteriji.

Naslednje jutro sta se s slavlom prepeljala v mesto. V dneh, ko sta bila odsotna, se ni v mestu nič spremenilo. Pred banko, pred Imperialom, pred restavracijami, kamor so zahajali ljudje, ki so kupčevali s petrolejem, so se še zmeraj potikali isti dečki, ki so bili tod že pred dvemi, tremi, šestimi tedni in so prosjačili.

Barber je odšel po svojih potih. Dobbs pa je med tem spoznal, da na petrolejskih poljih prav tako težko dobiš delo kakor tu. To spoznavanje je bilo nekaj vredno. Tako si vsaj ni očitil, da ne bi izkoristil vsake priložnosti, ki se mu je ponudila. Več kakor tekati za delom, pa najsi se

pojavi kjerkoli, tako ni mogel. Na poljih ni bilo dela in tu ga ni bilo. Toda neko jutro je Dobbs vendar dobil delo. Nakladal je strojne dele. Bilo je težko delo in vsak dan je dobil tri peze, od česar se ni dalo nič prihraniti. Po petih dnevih je bilo tudi to delo opravljeno. Neki dan je potem stal v bližini prevoza, ki vodi k železniški postaji panuške železnice. Nato je prišlo pet ljudi, ki se jim je močno mudilo. Eden izmed njih, neki tršat, grčat možiček je zagledal Dobbsa, kako stoji. Ustavil se je, rekel nekaj spremljevalcem in zaklical Dobbsu: »Vi, hej! Ali iščete delo?«

»Da,« je zaklical Dobbs in stopil korak bliže.

»Pridite sem! Hitro! Imam delo za vas, če boste dobro pljunili v roke.« Dobbs je bil poleg njih.

»Podpisal sem pogodbo, po kateri moram pripraviti na polju vse za črpanje petroleja. Neki mož je izostal. Imel bo mrzlico ali malarijo. Ne vem. Na mladiča ne utegnemo čakati. Pa vi stopite na njegovo mesto.«

»Dobro, sprejemem. Koliko pa plačate?« je vprašal Dobbs.

»Plačam osem dolarjev na dan. Od tega odračunam stroške za prehrano. Znašajo eden osemdeset ali dva, ne vem še. Šest dolarjev vam ostane čistih v žepu. He? Nu, kaj?« »Grem.« Dobbs, ki bi se pred desetimi minutami tekel kakor lačna mačka za delom, ki bi mu doneslo dnevno samo dva dolarja, se je delal zdaj, kakor bi izkazal pogodbeniku posebno uslugo, če gre z njim.

»Potem pa morate takoj z nami, kar z mesta,« je rekel pogodbenik hlastno. »Taki, kakršni ste. Ne utegnemo vas čakati, da bi šli po svoje reči. Vlak v Panuko odpelje čez četrte ure, prepeljati pa se moramo še prek reke. Torej naprej, naprej! Hitro, hitro!« Zgrabil ga je za rokav in ga vlekel za sabo k splavu.

4.

Pogodbenik pat McCormick je bil Amerikaneec irskega rodu. Ni bil več mlad. Največji del svojega življenja je prebil na petrolejskih poljih v Texasu in v Mehiki. Delal je kot vrtnar, kot strukdriver, kot teamster, timekeeper, kot bodegaman, kot črpalec in še v mnogih drugih panogah, ki jih opravljal na petrolejskih poljih. V zadnjih letih je delal bolj samostojno. Sprejemal je dela, ki so potrebna za ureditev petrolejskega polja. In ta dela je sprejemal pogodbeno. Določil je ceno, potem ko je bil skrbno preiskal mesto, kjer je bilo treba urediti vse potrebno za črpanje petroleja. Prav to preiskovanje pa je zahtevalo izkušnje, ki si jih je pridobil, če je hotelo biti uspešno. Šlo je za to, kako daleč je polje oddaljeno od najbližje železniške postaje, kako daleč od najbližje ceste, po kateri je še moči voziti s tovornim avtomobilom, ali je tamkaj, kjer bi se naj uredilo petrolejsko polje, grmičevje ali džungla ali prerija. Ali je bila v bližini voda, ali se je dalo dobiti med domačini cenene pomožne delavce — vse je bilo treba preudariti, preden se je določila cena. Če je bila cena previsoka, se je pogodila družba morda s kom drugim; če pa je bila cena prenizka, je izgubil pogodbenik od svojih prihrankov. Toda ameriške družbe niso skope; če se jim je dokazalo, da so nastopile okoliščnosti, ki zahtevajo zvišanje pogodbene vsote, so radevoljno doplačale.

Iz Panuka so se odpeljali s tovornimi avtomobili, ko so bili naloženi tudi že z gradivom, dol v južne okraje, dokler ni bilo konec ceste, ki je bila dovolj slaba. Od tam, kjer se je končavala, je bila vsekana v grmičevje približno tri milje dolga pot. Ta pot je bila prav toliko široka, da so mogli hoditi po njej indijanski pomožni delavci z otovorjenimi mulami. Pot se je končavala v jaso, katere premer je znašal približno sto metrov in ki je bila izsekana iz grmičevja. Iz te jase so hoteli napraviti petrolejsko polje, ker so družbini geološki strokovnjaki rekli, da bo tu najbrž olje.

Dvajset indijanskih pomožnih delavcev, ki so stanovali v nekaj miljah oddaljenih vaseh, je delalo tu že nekaj časa; izsekali so jaso in so razširjali sedaj pot, ki je vodila na glavno cesto, da bi mogli po njej voziti tudi tovorni vozovi.

V prvih dneh je spala šestorica pod preprostim šotorom. Dva Kitajca sta skrbela za pripravljanje kosil.

Plohe in deske, orodje, žblje, vijake, so privlekli sem že na mulah in oslih in vsaki dve uri je prispela spet nova karavana. Vodniki karavan so bili tudi pogodbeniki. Plačani so bili za tovore in ne za delovni čas. Če bi jih plačevali, bi se med potjo vlegli in bi spali. Tudi izsekavanje jase in ceste, vse so oddajali po pogodbi. Ljudje so pri tem dobro zaslužili, mnogo bolj, kakor če bi delali za dnevno mezdo. Najprej so si postavili barako, kjer so bili delavci stanovali in spali. Potem sta prišli še na vrsto kuhinja in jedilnica. To vse je bilo opravljeno v dveh dnevih.

Eden izmed šestorice je bil oproščen drugega dela, da je lahko s tropo Indijancev postavil ostale barake, medtem ko je drugih pet začelo pod Patovim vodstvom postavljati vrtni stolp.

To je bilo prav hudičevo delo. Dobbs ni pri vrtnem stolpu še nikoli delal. Na ramah je moral vlačiti cente težke plohe, medtem ko je sonce neusmiljeno žgalo. Po treh dnevih so mu bila ramena kakor surovo meso. Koža mu je v cunjah in progah visela po vratu, na pol opečena, na pol opraskana.

Ko so bili plohi pripravljeni, je bilo treba izvrtati luknje za vijake. In vse to je šlo kakor ekspresni vlak. Da bi dnevno svetlobo tem bolj izkoristili, niso niti prav jesti utegnili. Nihče ni gledal na uro. Od prvega sončnega žarka do poslednjega rdečkastega bleska so garali in napenjali guzo.

Nova tovorna proga Portorož-Ljubljana avtopodjetja »Adria« v Kopru

Avtopodjetje »Adria« iz Kopra o-tvarja s 30. majem 1952 novo tovarno progo Portorož-Ljubljana in obratno, na kateri bodo vozili kamioni dvakrat tedensko po naslednjem razporedu:

Odhod 8.—	Portorož —	Potovalni urad Adria	prihod. 17.30
Odhod 8.30	Strunjan —	Kmet. zadr. skladišče	prihod. 17.—
Odhod 9.30	Izola —	Knjižarna LI-PA	prihod. 16.30
Odhod 10.30	KOPER —	Adria avtobusna postaja	prihod. 15.30
Odhod 11.—	Dekani —	Avtobus postaja (Fortuna)	prihod. 15.—
Odhod 11.45	Črnikal —	Kmetijska zadruga	prihod. 14.15
Odhod 12.45	Kozina —	Splošna kmet. zadruga	prihod. 13.30
Odhod 13.—	Divča —	Krajevna gostilna	prihod. 12.30
Odhod 14.—	Postojna —	Slovenija avto, Vojkova 5	prihod. 11.30
Prihod 17.30	Ljubljana —	Metelkova, Spedicija	odhod 9.—

Odhodi iz Portoroža vsak torek in petek; iz Ljubljane vsako sredo in soboto.

Otvoritev te proge je bila nujno potrebna iz več razlogov. Do sedaj ni bilo mogoče odpremiti manjših pošiljk iz našega okrožja v Ljubljano, odnosno vmesne kraje ter obratno, da bi prišli na mesto v enem dnevu. Novo progo bodo pozdravila zlasti naša podjetja, zadruga, kakor tudi ostalo prebivalstvo našega okrožja in Slovenije, ker bodo imeli možnost pošiljati dvakrat tedensko vsakovrstne pošiljke zelo hitro in tudi poceni.

Posamezne manjše partije različnega blaga podjetij, trgovin in posameznikov se bodo lahko bržovozno prevažale. Dosedaj so morali čakati, da je avtoprevozniško podjetje prejelo tudi druge večje pošiljke, namenjene v isti kraj in da je lahko odposlalo poln tovor (kamion). To je bilo zelo zamudljivo in drago, ker je bil pošiljatelj v raznih primerih prisiljen najeti za malo partijo cel kamion.

Glede na zelo zmerne prevozne tarife smo prepričani, da je otvoritev omenjene tovarne proge tudi velik prispevek k gospodarstvu I-strskega okrožja in Slovenije.

Osmega junija bo v Postojni ODKRITJE SPOMENIKA PADLIM BORCEM NOB

Odkritja se udeležijo tudi gostje iz Trsta. Predvideno pride okrog 300 Tržačanov, med njimi pevski zbori, folklorne skupine, fizikulturniki in motoristi.

Slavnostni govor bo imel podpredsednik Prezidija Ljudske skupščine LR Slovenije Ivan Regent.

Na proslavi bo sodelovala godba Ljudske milice iz Ljubljane. Popoldne bo telovadni nastop, na katerem bo sodelovalo okrog 600 telovadcev in izbrana telovadna vrsta iz Ljubljane. Med telovadnim nastopom bodo nastopili združeni pevski zbori in folklorna skupina iz Trsta. Po telovadnem nastopu bodo moto-dirke čez zapreke.

Jama bo neprekinjeno odprta od 11. do 15. ure. Od 14. do 15. ure bo v jami koncert godbe Ljudske milice iz Ljubljane, zvečer pa bo ljudsko rajanje.

Cankarjeva založba bo izdala

Marxov KAPITAL

Naročite si ga pravočasno!

Ker je v izvirniku »KAPITAL« velikansko, nad 2000 strani velikega formata obsegajoče delo, so razni avtorji skušali podati njegovo vsebino in glavne nauke v krajših, poljudno napisanih delih. Izmed vseh teh je najboljša Borchardtova poljudna izdaja »KAPITALA«. Odlikuje se od drugih podobnih del po tem, da je ohranila Marxov tekst nespremenjen. Borchardt je izpustil razna teoretična razglabljanja, razne podrobnosti, ponazoritve, račune in obsirna ponavljanja. Na ta način je priredil »KAPITALA« tako, da je postal splošneje razumljiv, čeprav je obseg knjige zelo skril.

Delavec, kmet, učitelj, profesor, sleherni izobraženec, sleherni socialistični družbeni delavec mora imeti »KAPITALA« v slovenskem jeziku!

*

V žepnem formatu 280 din (celo platno), 350 din (polusnje). Izdajo si zagotovite s plačilom omenjene vsote najkasneje do 5. julija 1952. Knjiga izide 1. 9. 1952. Obseg ca. 500 strani.

Naročila sprejema: KNJIGARNA LI-PA v Kopru in njene podružnice v Izoli, Piranu, Portorožu in v Bujah.

RADIO

JUGOSLOVANSKE CONE TRSTA

Spored najvažnejših oddaj od 31. 5. 1952. do 6. 6. 1952.

Sobota, 31. 5.: 14.00: Priljubljene melodije; 14.35: Slovenske narodne poje zbori; 19.00: Po svetu okrog; 21.00: Domači zvoki; 21.30: »Od sobote do sobote«; 22.00: Lahkih nog naokrog.

Nedelja 1. 6.: 8.30: Za naše kmetovalce; 9.00: Mladinska oddaja: Najlepše pravilnice; 13.00: Revija lepih melodij; 13.45: Glasba po željah; 14.30: Domači zvoki; 17.00: Z mikrofonom med našim ljudstvom.

Ponedeljek, 2. 6.: 14.15: Ob Soči in Zili; 14.25: Domači zvoki; 18.30: Lahka in zabavna glasba; 21.00: Slušna igra: Peter Petrovič »Ploha«.

Torek, 3. 6.: 14.15: Križem po Kopskem; 14.30: Domači zvoki; 18.30: Radijski roman: A. Dumas »Dama s kamelijami«; 19.00: Harmonika v ritmu; 20.00: C. Gounod: »Fausta«, opera v 5. dejanjih; 22.30: Zabavna in plesna glasba.

Petek, 6. 6.: 14.15: Literarni obzorik; 14.30: Domači zvoki; 18.15: Dalmatinske narodne pesmi; 18.30: Iz Mozartove in Wagnerjeve operne zakladnice.

Poročila vsak dan ob 5.45 (v nedeljah ob 7.15), 6.45, 13.30, 19.15 in ob 23.00 uri.

Nagradna križanka

Vodravno:

1. Staroindijanska cerkvena pisava, 2. kraljevska plača, 3. človeška skupnost, 4. del kolesa, 5. del posode, 6. opravičen (kratica), 7. prebivalec Asirije, 8. soli dušične kisline, 9. približno; znan ljubljanski lokal, 10. živalski glas; dva enaka soglasnika, 11. svojilni zaimek, 12. kraj na Koroškem (jezero), 13. elementarni.

	A	B	C	Č	D	E	F
1							
2							
3							
4							
5							
6							
7							
8							
9							
10							
11							
12							

Navpično:

A. mesto v Južni Ameriki, B. časopisna agencija sosednje države; žuželka (pomaniševalnica); mesto pečata, C. posebna (srbohrv.) latinška nikalnica, C. slovenski oblastni organ v času NOB, dva enaka soglasnika; drag kamen (narobe), D. zelo lep, E. žitarica; glagol, ki označuje duševno stanje; avstrijska reka, F. gorijo pri taborenju.

RESITEV KRIZANKE iz prejšnje številke

Vodravno: 1. pismo, Atene; 2. Koborid; 3. KNOJ, pero; 4. jok, dis, Nil; 5. in, česen, vi; 6. kramariti; 7. Al, robec, ej; 8. Rab, nek, ara; 9. zver, opal; 10. Budenje; 11. Niasa, Jelka.

Navpično: 1. panji, arzen; 2. konklav; 3. skok, beba; 4. moj, čar, Rus; 5. Ob, demon, da; 6. Adis Abeba; 7. ar, Keres; 8. tip, nie, olje; 9. Eden, apel; 10. riviera; 11. Eboli, Jalta.

Objave in oglasi

MARIJA LJUBIČ, roj. Stopar, rojena 13. junija 1929, stanujoča v Kopru C. S. Vito 23, preklicujem svojo osebno izkaznico, izdano od MLO Koper.

FRANC GREGORIČ, roj. 19. 2. 1926 v Šeršah, stanujoč istotam, je izgubil svojo osebno izkaznico in jo razglašuje za neveljavno.

Za zdravje in lepoto

Telo

Vsaka žena želi ostati čim delj časa sveža in gibčna, kar je njej v zadovoljstvo, kakor tudi okolici, v kateri dela. Pri obilnem delu, ki ga danes žene opravljajo, bo treba res trdne volje, da bodo tudi za svojo nego nekaj žrtvovala. Začnimo kar z vstajanjem. Ko se zbudíš skoči s postelje in odprj okna, da pride čim več svežega zraka v sobo. Bosa stopi na preprogo in začni z vajami, ki bodo trajale samo pet minut.

1. vaja. Dvigni se počasi na prste, z lehtni pa polagoma skozi odročanje vzroči, glavo pa lahko zakloni, telo je lepo uleknjeno in teži višje. Globok vdih, nato se hitro spusti naprej v globok predklon (na cela stopala), lehti prosto nihajo, kolena so napeta, globok vdih. Nato se polagoma vzravna in ponovi vajo trikrat.

2. vaja. Stoj na levi nogi, z desno mahaj sproščeno naprej in nazaj, od začetka nizko, potem pa vedno višje. Gornje telo ostane mirno in se ne giblje ne naprej ne nazaj. Isto ponovi tudi z levo nogo.

3. vaja. Stoj v razkoračeni stoji, odkloni se močno na levo, nato preidi v polkrogu nazaj skozi globok zaklon do izhodnega položaja. Tako enakomerno krožimo z leve na desno in obratno. Teža telesa je enakomerno porazdeljena na obe nogi, lehti prosto spremljajo telo. Isto ponovi v nasprotno stran.

Ureja uredniški odbor. - Odgovorni urednik Milko Stofa. Tiska tiskarna »Jadrana« v Kopru.

Naslov uredništva in uprave: Koper, Santorijeva ulica 26, tel. 170, poštni predal 2. - Stevilka tekočega računa pri Istrski banki v Kopru 06-909-171. Letna naročnina 500 din, polletna 250 in četrtletna 130 din.

4. vaja. Poskakuj sonožno na mestu po prstih s prožnimi kolena (kakor žoga), lehti spremljajo poskoke tako, da z njimi mahamo naprej in nazaj, vsak poskok naj bo izveden visoko. doskok mora biti prožen.

5. vaja. Za mišičevje: Hitro odroči, glavo zakloni, globok vdih (prsni koš se čim bolj razširi), vdihni, lehti spusti sproščeno pred telo, glavo predkloni (prsni koš se stisne) in nato ponavlja vajo, dokler se dihanje ne umiri.

Obraz

Cista polt ostane zdrava in taka je tudi lepa. Vsak večer, predno ležemo spat, si obraz očistimo prahu in nesnage, ki se je nabrala na njem preko dneva. Dobra, mastna krema in krpica, s katero natančno zbrisemo s kremo namazan obraz, sta najenostavnejša pripomočka, ki nam ohranjata obraz svež. Zjutraj si obraz zmasirajmo s krtičico, da delamo z njo vedno v smeri od brade proti očem in čelu. Izmit obraz oplahnemo še z mrzlo vodo, da pozivimo krvni obtok.

Nabavi si nekoliko lanenega olja. Od časa do časa si napravi na obraz masko. Mehko krpo ali gazo v velikosti obraza namoči v skoro vrelo vodo. Krpi izreži odprtine za oči. Na obraz, namazan z lanenim oljem, položi dobro izžeto vročo krpo. S to masko mirno leži 20 minut. Kri bo začela hitreje krožiti. Polt bo željno popila maščobo, ker toplota pozivi delovanje žlez. Z vato si nato obraz zbrisi v smeri od spodaj navzgor.

Zaradi mastne polti na obrazu se ti ne bo treba nič več jeziti, če boš večkrat skuhal v četrt litra vode bezgovo cvetje, dodala žličko glicerina, za nožev konico boraksa in četrt litra kafrine vode in si obraz potem, ko si ga umila najprej z

vročo vodo, izplaknila z mrzlo, še natrla z zgornjo mešanico.

Izredno dobro sredstvo proti mastni koži je tudi paradižnikov sok. Pusti ga 10 minut na obrazu, nato pa ga izmij s toplo vodo.

Kislo mleko, limonin, kumarčni sok ali sok svežega krompirja osveži kožo. Sok pusti na obrazu toliko časa, da se posuši, nato pa s obraz izplakni z vodo.

ZA DOBRO VOLJO

V zoološkem vrtu občuduje Janček slona:

»Mamica, poglej, kako je ta krava čudna. Rogove ima v gobcu travo pa muli kar z repom.«

Miličnik sprašuje žensko, ki je bila povozena na ulici: »Vas je povozil avto ali motor?«

»Tega nisem opazila, a vem, da je imela ženska, ki je upravljala vozilo, črn klobuk z rdečim trakom, zelen šal in rjav krznem plašč.«

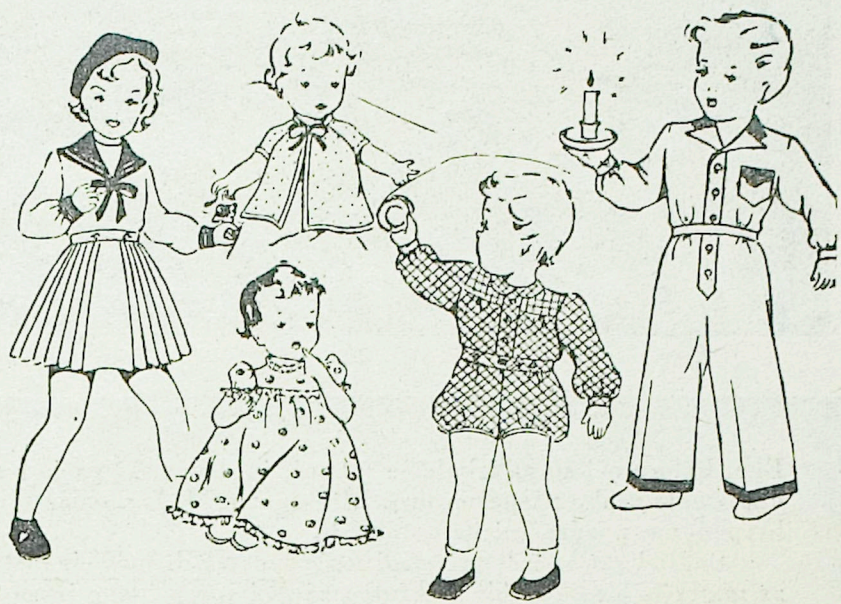
Zena ima jutri rojstni dan. Možu je hudo.

»Kaj naj ti jutri podarim?«
»Oh, saj ni nič treba,« se žena skromno izgovarja.

»Saj — to sem tudi sam mislil.«

Sodnik: »Ali lahko navedete glede tatvine zaboja žepnih robcev kakšno olajševalno okolnost?«

Obtoženec: »Med tem podvigom sem imel neznošen nahod.«

Nekaj za naše najmlajše: mornarska oblekica za deklico, jopica za dojenčka (obrobjena je s posevno ukrojeno progo blaga žive barve), oblekica za deklico od 1 do 2 let, otroška oblekica z dolgimi rokavi (primerna za dečka in deklico) in pižama za 4-letnega otroka (ovratnik, rob pri hlačah in žepu, zapestnice in pas so iz drugobarnega blaga).

Drobni nasveti

V kotlu ne bomo nikoli imeli kotlovca, če položimo vanj kosček marmora, ki potegne nase vse apno, kar ga je v vodi.

Plošča na štedilniku iz litega železa ne počí, če jo, kadar postane od vročine rdečastorjava, nekajkrat pomazemo z mastjo.

Kozarci za vkuhanje sadja in zelenjave kaj radi počijo, če jih napolnimo z vročo tekočino. Temu se lahko ognemo, ako ovijemo kozarec s krpo, ki smo jo namočili v vroči vodi. Tako krpo moramo položiti tudi pod kozarec.

Svež krompir čistilno sredstvo. Medeninate kljuge na vratih in oknih ter sploh vse medeninate predmete lepo očistimo, če jih namažemo z narezanimi ostanki surovega krompirja. Ko se osuše, jih zdrgnemo s krpo.

Srebrnino lepo očistimo s tobačnim pepelom ali s premogovim prahom. S tem sredstvom spravimo iz srebrnih predmetov vsak madež.

Plesen odpravimo na lesu, če ga umijemo z razgretim kisom. Na čevljih pa odpravimo plesen, če jih suhe okrtamo in nato namažemo z glicerinom.

S »Partizanom« stopamo na novo pot telesne vzgoje

Na pobudo Centralnega komiteja KPJ se po vsej naši domovini ustanavljajo društva za telesno vzgojo »Partizani«, ki morajo postati nosilec množične telesne in moralne vzgoje naše mladine. Do ustanovitve »Partizana« je prišlo po ugotovitvi nekaterih temeljnih napak v našem dosedanjem fizikalnem življenju. Med temi napakami je bilo zlasti očitno pomanjkanje množičnosti, bujno se je razvijalo klubstvo, rasle so tendence po profesionalizmu, brezvestno se je zapravljal javni denar, sovražni elementi v posameznih fizikalnih društvih in organizacijah pa so se trudili vnašati med mladino apolitičnost in brezidejnost.

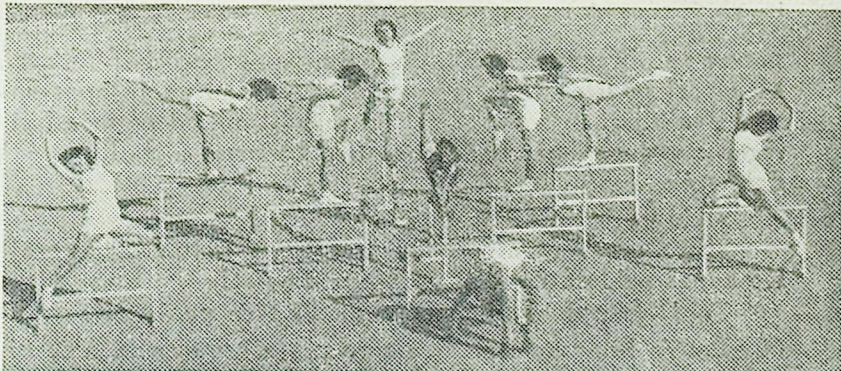
Tudi v Istrskem okrožju so se pojavile nekatere zgoraj naštetih napak. Tudi o naši fizikalni ne moremo trditi, da bi bila množična. Poskusi množičnosti so sicer pred leti bili, vendar so se strnili le okrog priprav za prvomajske nastope, v zadnjih letih pa se je še to omejilo na zgolj dijaške nastope. Če bi torej imeli na razpolago statistiko o telesni vzgoji, ne udeleževanju naše mladine, bi bila ta gotovo porazna, saj bi nam pokazala, da se niti deset odstotkov mladine izven šole fizikalno ne udeležuje. Odveč bi bilo poudarjati škodo, ki se s tem našemu mlademu rodu povzroča.

Po drugi strani se tudi pri nas razvijajo tendence, ki jih podpira vsekozi nezdrava organizacija italijanskega profesionalizma, zlasti v nogometu in ki se kaže v tem, da mladi ljudje izgubljajo vse preveč časa z uganjanjem rezultatov, z brezplodnimi diskusijami o izidu te ali one tekme in da sanjarijo o tem, kako bi sami postali »športne zvezde« ter na lahek način mnogo zaslužili. Seveda je to daleč od napredne telesne vzgoje, nasprotno, vse to vodi v demoralizacijo mladine, v brezdelnost in končno v delomrznost. Žalostno je, da se tendence po profesionalizmu pojavljajo celo v naših podeželskih klubih, saj smo pred nedavnim izvedli, da igralci nekega nepomembnega moštva v koprskem okraju zahtevajo plačilo za sodelovanje na nogometni tekmi.

Seveda bi pa bilo napačno obsojati vse dosedanje delo naših fizikalnikov. Nasprotno, veseli smo uspeha naših nogometašev, ponosni smo na zmage naših kolesarjev, lepo so se že uveljavili naši veslači in drugi športniki. Vendar pa je dejstvo, da so se navedene napake tudi pri nas pojavljale, zlasti ta, da nismo v zadostni meri skrbeli za množičnost in da morda nismo dovolj pazili na tiste elemente, ki imajo z našo mladino

posebne račune in ki so naši telesni vzgoji hoteli vsiliti apolitičnost.

Naloga »Partizana« bo torej telesno vzgojo očistiti nezdravih vplivov in jo z boljšimi organizacijskimi prijemi razširiti, obenem pa v telovadnici in na igrišču posvetiti posebno pažnjo moralni vzgoji mladega človeka, krepiti njegovo discipliniranost, vztrajnost, čut odgovornosti, tovarištvo in druge moralne kvalitete. Ta naloga je nakazana v 1. členu »Partizanovih« pravil, ki pravi, da je »Partizan« splošno ljudska organizacija, katere namen je vzgajati telesno in нравno svoje člane v zdrave, krepke in zavestne graditelje socializma ter branilce neodvisnosti in svobode domovine.

Z nastopa kopskih telovadkinj

»Partizan« mora biti osnovna telesna vzgojna organizacija, kjer se goje najrazličnejše panoge telesne vzgoje in igre (razen nogometa), v vrhunskem smislu pa proste vaje in vaje na orodju. Posebna pažnja bo v »Partizanu« posvečena taborjenjem in izletom v naravo, poleg tega pa vodnim športom, predvsem plavanju, ki je bilo pri nas doslej nekoliko zanemarjeno.

Članstvo »Partizana« sestavljajo moška in ženska deca od 6. do končanega 10. leta starosti, pionirji in pionirke od 10. do 14. leta starosti, mladinci in mladinke od 14. do 18. leta starosti, nato pa članstvo obeh spolov od 18. leta dalje in končno podporni člani. Člani se med seboj ogovarjajo s »tovariši« oziroma »tovarišicami« in se med seboj tikajo. Pozdrav organizacije je »Zdravoo«.

Pogoji za razvoj »Partizana« v Istrskem okrožju navidezno ne izgledajo najugodnejši, saj sama telovadba na našem ozemlju nima tradicije, manjkajo tudi materialni pogoji, kakor so telovadnice in telovadne naprave. Vendar te težave za razvoj društev ne smejo biti ovira, nasprotno, k or-

ganizaciji je treba pristopiti s plemenitim, vrednim imena naše organizacije. Med nami je mnogo tovarišev in tovarišic, ki so se pred vojno aktivno udeleževali v telovadnih organizacijah v Jugoslaviji. Te naše izkušnje, ki so zelo bogate, saj marsikdo ne ve, da bo prihodnje leto 90-letnica ustanovitve ljubljanskega Sokola, to je prvega telovadnega društva na Slovenskem in da smo Slovenci nad 12 let neprekinjeno nosili naslov svetovnih prvakov v telovadbi, te tradicije moramo tvorno izkoristiti in z njimi obogatiti dragocen material, ki ga imamo v naši mladini. Tudi materialnim težavam se je treba na primeren način zoperstaviti. Po mestih telovadnice so, treba jih bo samo uspo-

sobiti oziroma izposlovati od ustanov, ki se sedaj v njih nahajajo. Da jih dajo na razpolago svojemu osnovnemu namenu, telovadbi. Ugodni pogoji za razvoj društev so tudi tam, kjer so zadržni domovi. Treba bo samo našim zadržnikom pravilno predočiti pomen in namen telovadbe in prav gotovo ne bo zadruga, ki bi se uprla temu, da bi zadržna dvorana služila tudi kot telovadnica.

Pred »Partizanom« je največja neposredna naloga zvezni zlet v Beogradu, ki bo prihodnje leto. To bo največja manifestacija ne samo naše organizacije, ampak vsega zdravega rodu naše socialistične domovine, ki bo na tem zletu pokazal uspehe svojega dela na področju telesne vzgoje in izrazil svojo neomajno privrženost socialistični domovini. Zato je naloga vseh bivših fizikalnih aktivov, da ne čakajo iniciative od zgoraj, ampak da sami čimprej formirajo pripravljalne odbore za ustanovitev društev ali čet in to javijo okrajnemu iniciativnemu odboru »Partizana«, da jim bo priskočil na pomoč s potrebnimi tehničnimi navodili, predvsem pa s tem, da se bo čimprej pričelo z vadbo vaj za beograjski zlet.

Ex AMPELEA

TOVARNA SARDIN v IZOLI

proizvaja najfinjše izdelke konserviranih rib vseh vrst kakor tudi konzervirano zelenjavo in olive. Poleg tega izdeluje kombinirane konzerve iz rib in zelenjave pod značnim imenom »Antipasto«.

Kupujte naše izdelke, ki so garantirane kakovosti in izdelani po vseh strokovnih in higienskih predpisih, v vseh trgovinah in poslovalnicah kmetijskih zadrug!

ZDRAVNIŠKI KOTIČEK

Kako strežemo jetičnim bolnikom

Jetilka je nalezljiva bolezen. Bolnik prenese bacil (povzročitelj bolezni) na zdravega človeka v glavnem s pljuvkom, s kašljanjem in s svojim dihom. Za okuženje ni nujen stik z bolnikom. Dovolj je, da pridemo v dotik z njegovim izpljunkom ali pri drugih oblikah, jetilke s tuberkuloznim gnojem.

Nikoli ne hodimo z obrazom preblizu bolnika, ko se smeje, govori, diha ali kašlja. Skrbeti moramo, da si bolnik zakrije nos in usta s čistim robcem, kadar kašlja ali kiha in da je vsaj en meter proč, kadar govori. Za nas same je najbolje, da si nadenemo platneno krinko čez nos in usta, kadar postiljamo, pospravljamo bolnikovo sobo, mu čistimo obleko, aploh pri vseh delih, pri katerih se dviga prah. Kadar strežemo bolniku, obličemo poseben predpasnik ali plašč, ki nam sega od vratu do pet.

Ko imamo opravka z bolnikovi izločki (izpljunek, blato, seč gnoj), si vselaj dobro umijemo roke. To moramo storiti tudi vedno pred jedjo. Sploh si roke umivajmo pogosto. Poleg tega se moramo navaditi, da držimo roke daleč od obraza, zlasti od ust.

Nikoli ne jejmo jedi, ki bi nam jih dali bolniki in tudi ne jedi, ki so padle na tla. Čistoča je prvi pogoj, da ostanemo zdravi. Drugi pogoj pa je, da si z rednim in pametnim življenjem, z rednim počitkom, z izdatno hrano in gibanjem na svežem zraku, ohranimo telesne moči. Če opazimo, da se ne počutimo dobro, da smo pričeli kašljati, ali dobili vročino, se dajmo čimprej preiskati. Nihče naj ne čaka tako dolgo, da resno oboli.

Bolniku pa seveda ne smemo pokazati, da se ga bojimo, kajti prijazen obraz in prijazna beseda sta njemu potrebno zdravilo.

Dr. J. K.

Krvari jezdeci

FRANCE BEVK

Ene, katere oči so ga iskale še v temi, in druge, ki ga je s svojo mislijo obejamala vsako nespečno uro. Bili sta ženski. Iz Toniša se je prebujalo hrepenenje po družini in potomcih.

Deklici sta se bili privadili koče kot mladi mačici, nista več stokali za materjo. Toniš ni bil brezčuten za Aničine poglede in za nežne oblike njenega telesa, ki se je zdelo lahko kot peresce. In ne za jedrovita ledja Urške, ki ji roke nikoli niso mirovale. Vleklo ga je zdaj k eni, zdaj k drugi, kolebal je med obema.

Ni se mogel odločiti. Zdelo se mu je tudi, da bi z izbiro drugi naredil krivico. Sklenil je, da pojde z obema v dolino in tam povpraša po najbližnjem duhovniku. Ta naj tudi odloči, katero vzame, on ne more.

In je neki dan odšel na pot, oblečen le v kože živali, na videz grozen, komaj podoben človeku. Kocinasta brada mu je rasla vseprek do nosa in do oči. dolge lase mu je Anica spleta v kito. Urška je vso pot šla ob njem, Anica pa je zaostajala, da se je Toniš venomer oziral.

Ko so prišli do prvih samotnih hiš, kjer je nekoč visel hlebec kruha z nožem, se je Toniš ustavil. Zagledal je kruljavca, ki mu je s sključeno nogo v kolenu prihajal naproti; bilo je smešno, ker je bil zdaj videti velik, zdaj zopet majhen.

»Čujte,« ga je vprašal. »kje je tu blizu kak duhovnik?«

Kruljavce, ki je bil zelo velik, ko je stal na eni nogi in je imel trde

poteze na obrazu, se je Toniša malone prestrašil kot nenavadne prikazni, ki govori po človeško; le pogled na dekleti ga je opogumil.

»Najbližji duhovnik?« se je začudil odkod morajo biti ti ljudje, ki tega ne vedo. »Cerkve je pri svetem Lenartu, a tja le poredko pride kak duhovnik, ker ni fara.«

»Kje pa je najbližja fara?«

»Na Gori. Na Goro pojdi, k svetemu Vidu. Kar naprej okoli hriba! Ko zopet pridete do hiš, vprašajte za pot!«

Toniš je z dekletoma odšel, kruljavce pa je zavzet gledal za njim.

Pot je bila samotna, vsa porasla z grmovjem, a se ni cepila in je ni bilo mogoče zgrešiti. Toniša, ki je hodil naprej, so božale in ščegetale pajčevine. Včasih je z debelo palico klesal in lomil grmovje, da si je delal pot. Tako so vsi trije prišli na Goro; noge so jim bile ranjene in obrazi opraskani.

Pri prvi hiši pred vasjo je hotel Toniš povprašati, če je duhovnik doma in še to in ono. A nedorasel fant, ki je stal pred njim, ga je le prestrašeno pogledal in nato pobegnil, kar so ga nesle noge.

Lesena cerkva z lopo, ki so ji streho podpirala dva umetelno izrezljana in s škrlatno barvo pobarvana stebra, je gorela v večernem soncu, sence dreves so se risale na njene stene.

Odpotili so si, nato so stopili do duhovnikove hiše. Ta je bila zaprta. Ko so potrkali, se je odprlo zamreženo okno ob vratih. Za rešetko se je prikazal starikav obraz, ki so mu dolgi, sivi lasje zakrivali gube na licih. Majhne oči so se upirale v kosmatince in v deklici, kot bi vpraševale, kakšna namera, dobra ali slaba, jih je prignala.

»Kaj bi radi?«

»Duhovnika bi radi,« je odgovoril Toniš, a ko je spoznal, da stoji za mrežo duhovnik, je dostavil: »Da bi nas poročil.«

»Koliko pa vas je?« se je starček začudil, olajšan, ko je spoznal, da se mu ni bati hudega. »Vidim samo tebe in dve čeci.«

»Mene bi poročil,« je rekel Toniš.

»Tebe? Z obema? Prvič, to ni mogoče. Drugič, ne vem, kdo si. Ali imaš priče? In tretjič, to ne gre tako naglo.«

»Toniš sem,« je dejal kosmatince v ovčjih in srnjih kožah. »Iz Modreje sem doma. Živim v gozdu, kamor sem se skril, da mi ni treba v robstvo: v robstvo ne maram, pa če me tudi denete iz kože. Kar pa se tiče obeh deklet, vam tole povem: obeh niti ne maram, eno pa bi rad, sicer se pridrušim, da bom grešil brez vašega blagoslova. Zvežite me

pa s tisto kot vi spoznate, da bo dobro. To bo po volji njima in tudi meni. Prič pa nimam in jih tudi ne bom iskal. Ne maram si priklicati na glavo župana in biriče. No, čeprav mora biti, eno pričo bi skušal najti, a še za to ne vem, če bi hotela priti.«

Duhovniku se je zdelo, da ima pred seboj norca ali ničprido. Ze Toniševa obleka je kazala na to. Bil je vesel, da mu ni odprl in se more z njim razgovarjati le skozi rešetko.

»Če nimaš priče in si povrhu še ubežnik, poberi se pri priči in ne norčuj se iz mene, ki služim Bogu in poštenim ljudem, a ne razbojnikom in potepuhom! Ali si slišal?«

»Slišal,« je dejal Toniš. »In grdo se mi zdi, da me sodite, ko me niti ne poznate. Kar se tiče ubežništva — ali ni moja duša in moje telo od Boga in ga moram njemu ohraniti, ne pa dati svojo kožo biričem, da jo zmikastijo, in njim tudi kosti, da mi jih polomijo, in nazadnje še dušo, da mi jo počrni in oblatijo, zakaj dobrih in lepih stvari se od njih ni mogoče naučiti?«

»To je res,« je pritrdil vikar Jurij. »Ali zapoved je tudi: Daj Cezarju, kar je Cezarjevega in Bogu, kar je božjega. Kristus je mislil tudi na gosposko, ki tolikanj skrbi za nas.«

»Tolikanj!« je bridko vzdihnil Toniš. »Gosposki ne dam, ker ji ničesar nisem dolžan, Bogu pa ne odrekam nobene misli.«

»Torej ne dajesh desetine ne davka?«

»Ne.«

»Ne odračunavaš služnosti ne robot?«

»Ne.«

»Kje pa živiš, da te že niso izvohali?«

»Kake tri ali štiri ure hoda od tu, če bi bila pot lepa in bi ne zavijala zdaj tja zdaj sem. Tako pa sem zamudil ves dan, saj vidite, da se že svetijo prve zvezde in se nam luna smeje z neba. Vsaj hišo nam odprite!«

»Zgovoren pa si,« je dejal duhovnik, ki se je znova prepričal, da Toniš ne more biti slab človek. »Odkod pa sta dekleti, ki za teboj tečeta v greh?«

»Ne v greh,« se je branil Toniš. »Razbojniški nevesti nista hoteli postati. Zdaj sta z menoj. Ena bi rada postala moja žena, a druga ji ho za deklo.«

»Odkod sta, sem te vprašal.«

»Tega ne vem, ker ne vesta niti onidve; pa jima tudi ni do tega, da bi našli dom, ki so jima ga požgali, očeta in mater pa ubili.«

»Sirotiči!« je rekel duhovnik z milejšim glasom in nekoliko pomislil. »Sam si izberi nevesto, pripelji priče in uredi z gosposko! Zbogom!«

Toniš se ni ganil.

»Idite! Zbogom!«

»Ne sodite me po tem, da sem na videz tak, kot da sem zrastle med zvermi,« je dejal Toniš. »Človek sem kot vi.«

»Pojdite zbogom!« je trdo ponovil duhovnik.

»To ni lepo in prav,« se je upiral Toniš. »Zgodil se bo greh, zakaj vsi trije spimo v isti koči in od stene do stene je le nekaj korakov.«

»Srečno pot!« In duhovnik je zaprl okno.

12.

Sovraštvo med gastaldom in Štefanom se niti za las ni umililo. Če bi bil Štefan tudi hotel biti zvest patrijarhu, zaradi tega sovraštva ni mogel biti. V srcu je sovražil vse, kar je prihajalo iz Kobarida in iz Cedada. To mu je ostalo še iz časov robstva, a v mrznji do človeka, ki ga je zasledoval kot plen, se mu je še stopnjevalo. Ko so patrijarhovi znova prišli v Tolmin, je molil v svojem sredu, da bi Feliksa ne bilo med njimi. A ko ga je prvič zagledal jahati čez polje, se mu je skril v grmovje...

Takrat, ko je bil Štefanu Toniš ušel in je prazen prišel v Dvor ter trdil, da mu je brat utonil, se je gastaldo smejal njegovi hlinjeni bolečini. »Prav,« je rekel, kakor da gre za mrhovino. »Boš dal pa svojega otroka.« In se je režal.

Štefanova drugorojenka je bila hči. Mati Agata se je v blaznosti spomnila na ime svoje stare matere. »Živica naj bo,« je dejala. »Pogansko ime dajete otroku?« je zmajal z glavo volčanski vikar. »Ko pa mati hoče tako,« se je Štefan opravičeval. »Kristufe jo na to ime; hogve, zakaj je tako dobro.«

In ko je bilo dete krščeno, so srečali na poti gastalda, ki je ustavil konja. »Ali je hči?« je vprašal. »Je,« mu je odgovorila botra. Gastaldo se je smejal, Štefan pa je stisnil pesti.

Ko so prišli domov, je mati Agata vzela otroka v naročje, ga ujekala in pela:

»Le ena mati bo ostala,
ki na devalo bo ušla goro...«

»Molčite!« je vpil Štefan, ki ga je ob misli, da bo hči morala v robstvo, premagala bridkost. »Molčite! Ona je zapisana hudici!«

»Kaj govoriš?« je dejala njegova žena s slabotnim glasom. »Ali ne vidiš, da mati joče?«

Mati Agata pa je v solzah do konca pela svojo preroško pesem:

»Bog je ukazal na neboško stran
tri velike ognje razgati...«

Štefan pa je mislil na gastalda kot na vir vsega hudega. In je tuhtal, kako bi se nad njim maščeval... Rajši kot v Cedad ali v Videm, je hodil na sejmje v Gorico.